40ՐԴ ՏԱՐԻ · ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17/30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1909 · ԹԻՒ 1530

ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՍԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ — ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ
Էպուսսուուտ (Աէֆէթճի) փողոց Թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAÏRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 Թիւ	75 ղրշ. Մէճիտ
» »	150 »	40 » »
Գաւառներու	300 »	100 » »
»	150 »	50 » »
Օտար երկիր երկօրեայ	300 »	25 ֆրանք
» » ամենօրեայ	300 »	30 »
Ռուսիա	300 »	10 ռուբլի

(Միւս պայմանները տեսնել 4րդ երես)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր։

درعلیه ده باب عالی جاده سنده ابوالسعود سوقاغی نومرو ۳۸
« هیره نیك » غزته سی اداره سنه

10 ՓԱՐԱ · 10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ
ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ ԸՆՏՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ըսինք թէ Ազգ. Ժողովոյ նիստերուն յարուցած դժգոհութիւնը ընդհանուր է։ Քանի մը խօսուն երեսփոխաններու դէմ՝ կայ մեծամասնութիւն մը լուռ անդամներու, որոնք յաճախ համամիտ չեն վիճողներուն հետ, և վիճաբանութեանց եղանակին ու անոնցմէ յառաջ եկած արդիւնքին համար ալ խորապէս ցաւ կ'զգան, բայց կարող չեն ժողովին վրայ ազդելու։ Բաւական եռանդ և բաւական հմտութիւն չունին ատոր համար։

Այս վիճակին պատճառը անցեալ տարի կատարուած ընտրութիւններն են։ Սահմանադրութեան առաջին խանդավառութեան մէջ տեղ, ընտրութիւնները խիստ հապճեպ և անփոյթ կերպով տեղի ունեցան։ Եռապատիկ ցանկերը, որոնք հիմը կը կազմեն ընտրութեանց, պատրաստուեցան թաղային ընտրողական ժողովներու կողմէ՝ որոնց անդամները եթէ էն առաջ ինքզինքնին չէին մտցներ ցանկին մէջ, այս կամ այն դիրքի տէր և պատուաւոր ճանչցուած թաղեցիին անունը կը զատէին անպատճառ, առանց հոգ ընելու այդ անձին ազգային գործերու մասին ունեցած ո՛չ հմտութիւնը, ո՛չ եռանդը։ Եւ այդպիսիները, երբ ընտրուեցան, ընդունեցին իրենց տրուած պաշտօնը, ճիշդ ինչպէս մարդ մը կ'ընդունի իր ծանօթներուն իրեն ընծայած ո՛ և է յարգանքի մէկ ցոյցը։

Մեծ մասամբ ասոնցմէ կազմուած է Ազգ. Ժողովը, որուն այսօրուան վիճակը հեռու է գոհացուցիչ ըլլալէ։

* * *

Անկէ ի վեր, եղան բաւական թուով հրաժարող երեսփոխաններ. յետոյ մէկ քանի մահեր պատահեցան և կան դեռ զանազան գաւառներու և Պոլսոյ թաղերու տակաւին չկատարուած ընտրութիւնները, որոնց ամէնուն գումարը 30է աւելի է։

Երեսունէ աւելի երեսփոխան պիտի ընտրէ ժողովուրդը։ Նորընտիր Քաղաք. Ժողովը արդէն իսկ սկսած է պէտք եղած հրահանգները տալ այս ընտրութիւններուն համար։

Ազգ. Ժողովին մէջ երեսուն նոր և արժանաւոր երեսփոխաններու մուտքը կրնայ զգալապէս բարձրացնել մեր Բարձրագոյն Ժողովին բարոյական մակարդակը, որ հիմակուհիմա շատ բարձր չէ դժբաղդաբար։

Բայց որպէսզի ատիկա ըլլայ, անհրաժեշտ է որ ընտրութիւնները ըստ բախտի չկատարուին, ինչպէս եղաւ անցեալ տարի։ Անհրաժեշտ է մեծ խնամք և ուշադրութիւն դարձնել գործին, փնտռել ու գտնել լաւագոյն ընտրելին՝ որուն ընտրութենէն բան մը շահի Ազգ. Ժողովը։

Ուրիշ սահմանադրական ազգերու մէջ, քուէթուղթը զօրաւոր զէնք մըն է ընտրողին ձեռքին մէջ։ Իւրաքանչիւր անհատ գիտակցութիւնը ունի թէ այդ թուղթի կտորին շնորհիւ իրական ազդեցութիւն մը կը գործէ իր ազգին ճակատագրին վրայ։ Ընտրողը իր համոզումներուն համեմատ կուտայ իր քուէն այն ընտրելիին՝ որ կ'երեւայ լաւագոյն փոխանորդը իր կողմէն այդ իշխանութիւնը բանեցնելու համար։

Մեր մէջ, ընտրողը իր քուէթուղթը կը լեցնէ՝ այսպէս ըսելու համար աչքերը գոց, վերջին վայրկեանին միայն դէմը առնելով եռապատիկ ցանկը և այնպիսի նկատումներու անձնատուր՝ որոնք քուէին իմաստն ու արդիւնքը կը խեղաթիւրեն անպատճառ։

Եթէ կ'ուզենք որ մեր ազգային կեանքին ներքին անկերպարան վիճակը բան մը նմանի, մեր սահմանադրութիւնը անունով միայն սահմանադրութիւն չըլլայ, մեր յառաջդիմական, դպրոցական, վանական և ուրիշ խնդիրներուն թէ՛ բարոյական և թէ՛ նիւթական կողմերը ճշմարիտ ու գիտակից հսկողութեան մը ենթարկուին, եթէ կ'ուզենք որ ազգին Բարձրագոյն Ժողովը օրինակ տայ լրջութեան և ազնուութեան, պէտք է քիչ մը աւելի հոգ տանինք Ազգ. Ժողովոյ գոնէ սա՛ մասնակի ընտրութիւններուն։

Բայց, ինչպէ՞ս։ Ժողովուրդը՝ եթէ ասոր համոզուի և այս պէտքը զգայ իսկ՝ ինքզինքին թողուելով պիտի չկրնայ մինչեւ հիմա ըրածէն տարբեր բան մը ընել։ Նախ, վարժութիւնը չունի. յետոյ, պէտք է զինք լուսաբանել և իրեն օգնել, ինչպէս կ'ըլլայ ամէնէն զարգացեալ երկիրներուն մէջ ալ։

* * *

Այս նպատակով՝ կ'առաջարկենք հետեւեալ գործնական միջոցը։

Այն թաղերուն և գաւառներուն մէջ, ուր ընտրութեան հրահանգ դրկուած է, պիտի գտնուին խմբակներ կամ անհատներ որոնք այս կամ այն անձը արժանաւոր նկատելով՝ պիտի ուզեն անոր թեկնածութիւնը յառաջ մղել։

Այս անհատներուն կամ խմբակներուն՝ կը ծանուցանենք թէ մեր մամուլին, Հայրենիքի սիւնակները բաց պիտի ըլլան ծանօթացնելու համար իրենց թեկնածուն։

Ասիկա ըսել պիտի չըլլայ որ թերթը կ'որդեգրէ անոնց ամէնուն թեկնածութիւնը։ Մեր ընելիքը պիտի ըլլայ՝ զանազաններու մէջէն ներկայացնել զա՛յն և յանձնարարել անո՛ր միայն ընտրութիւնը, որ յարմարագոյնը պիտի ըլլար Ազգ. Ժողովին վարկը բարձրացնելու համար։

Մեր ըսելիքն է՝ ընտրողական ժողովին պակաս թողածը լրացնել, ընտրելիներուն յատկութիւնները պարզելով հրապարակաւ, լոյսին մէջ, և ո՛չ թէ Թաղ. Խորհրդի սենեակին մէջ, էֆէնտիի մը խաթրը չկոտրելու համար՝ իր առաջարկած անունն ալ անցընելով եռապատիկ ցանկին մէջ։

Ընտրողական ժողովները անշուշտ պիտի շարունակեն, ըստ Սահմանադրութեան, պատրաստել իրենց եռապատիկ ցանկերը, եթէ կ'ուզեն՝ բոլորովին տարբեր անուններով։ Այդ միեւնոյն Սահմանադրութիւնը, չարգիլելէ զատ՝ բացորոշապէս կ'ըսէ սակայն թէ ընտրողները ազատ են ցանկին մէջ չգտնուած անուններու ալ քուէ տալ։ Ա՛ս պիտի ըլլայ, ի հարկին, մեր ընելիքը՝ եթէ ընտրողական ժողովները հաշուի չառնեն հրապարակաւ յայտնուած և եզրակացուած կարծիքները։

Նախընթաց օրուան թերթերը հաղորդեցին թէ Քաղ. Ժողովը երեսփոխանի մը ընտրութեան հրահանգ դրկած է Նարլը-Գաբու։ Մեր վերը յառաջադրած դրութիւնը կը սկսինք ուրեմն Նարլը-Գաբուէն, հրաւիրելով որ յարմարագոյն նկատուած ընտրելիները ծանօթացուին հանրութեան, լրագրութեան միջոցաւ։

Նարլը-Գաբուն չէ միայն — ինչպէս անոր յաջորդելիք այս կամ այն թաղը և գաւառը չէ՛ լոկ — որ շահ ունի իր ներկայացուցիչը կանխաւ ճանչնալու, այլ ամբողջ ազգը՝ զոր նոր երեսփոխանը կոչուած է ներկայացնել Ազգ. Ժողովին մէջ։

Եւ ազգը, ամէն առէնէ աւելի, պէտք ունի իր կարողագոյն զաւակներուն՝ զինք քիչ-շատ կազմակերպելու և իրեն առաջնորդելու համար։

ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ՉՄԱՐՍՈՒԱԾ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ
ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԷՐՔ ՄԸ

Ս. ՅԱԿՈԲԱՅ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Բ.

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՒ ՏՂՈՑ ՄՏԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սահմանադրութեան հաստատութենէն առաջ, մինչեւ ներկայ դպրոցական շրջանին սկիզբը, Ս. Յակոբայ Որբանոցը տարիէ մը չափ ուսուցչական խումբ մը ունեցաւ՝ որուն գլխաւոր անդամները Դաշնակցական կուսակցութեան կը պատկանէին, ինչպէս օրինակի համար, Գ. Նազարէթ Նաճարեան, Գ. Մկրտիչ Փափազեան եւ Գ. Գրաբոս Պէզազեան։ Այդ օրերէն սկսան Որբանոցին մէջ անկարգութիւններն ու ըմբոստացումները և կարգ մը հակազգային ու հակակրօնային յախուռն և չօչորթական եռուզեռում մը, խմորում մը, այն աստիճան որ հոն ապաստանող տղեկները սկսան հայերէն չխօսիլ, նկատելով որ «Հայ լեզուն ազգերու համերաշխութեան համար չարիք մըն է»։ Որբանոցին մէջ ա՛լ մնաս բարով ըսուեցաւ լուրջ աշխատութեանց։ Նորամուտ ուսուցիչները սահմանադրութեան հաստատման առաջին օրերուն խօլական հոսանքէն մղուած և կուսակցութեան պետերէն խրախուսուած՝ ամէն միջոց փորձեցին Դաշնակցութեան պլատֆօրմը բացատրելու համար աշակերտներուն, լսարան կազմելու, աշակերտական միութիւններ ստեղծելու, ամսաթերթ հրատարակելու, որոնց գլխաւոր նպատակն էր «կղերականութենէն» փրկել ազգը, բացարձակ ազատ մարդը զարգացնել, ջնջել դպրոցական կարգապահութիւնը, իբրեւ համիտական բռնակալ րեժիմին մէկ չարիքը, և աշակերտներու յոռի հակումներուն աչք գոցելով, գրաւել անոնց սիրտն ու միտքը ու անոնցմէ անձկամիտ ու մոլեռանդ կուսակցականներ պատրաստել։

Անցեալները Որբանոցին պատասխանատու ուսուցիչ մը եղած էր փաստարանելու թէ հոն երբեք անկարգութիւն չէր պատահած նախորդ տարեշրջանին, մինչդեռ մեզի ցոյց տրուած բողոքագիր մը, որ ինքնամոլութեան ձեւը կը գտնուի և խումբ մը դպրոցականներու ստորագրութիւնը կը կրէ, հակառակը կը հաստատէ։

«Ինչպէս արդէն յայտնի է, կը գրեն բողոքող աշակերտները, Որբանոցը այս տարուան սկիզբէն մատնուած է անկարգութեանց ու անկանոնութեանց...։ Այդ անկարգութեանց ու անկանոնութեանց բազմաթիւ արդիւնքներուն արդէն ականատես եղանք, որոնց ամէնէն առաջինն է վերջին պատահարը, եկեղեցւոյ բոլոր սպասներուն փշրուիլը, գանձանակին խորտակուիլը...։ Սպասի կոտրողները անպատիժ մնացին, որուն յաջորդող գողութիւններուն անպատիժ մնալը անպարտութեան կ'առաջնորդէ...։ Ուսուցչութիւնը առանց նկատի առնելու ասոնք, անկարեւոր խնդիրներով կը զբաղի...»

Սակայն ինչո՞ւ պատժուէին այդ ստահակները որոնք գաղափարական պայքար կը մղէին «կղերականութեան» դէմ։

Հայ եկեղեցին ու Հայ կղերը մեր ազգին մեծագոյն թշնամիներն են, եթէ չէք հաւատար կարդացէ՛ք Որբանոցի աշակերտներուն կողմէ հրատարակուած «Ամենոր» ձեռագիր հանդէսը, և ըմբռնեցէ՛ք յեղափոխականաշունչ ազատամտութեան այն ոճը որ հրապարակին վրան ալ, ափսո՛ս, ծանօթ է ձեզի։

«Սո՛ւ, սո՛ւ...

«Դարերի սեւաթոյր թախծը դեռ չի պատռում իր եղեռնագործ դիրը խաւար մարդկութեան կեանքին հետ։ Դեռ կը շարունակէ կեղեքել չուառ ժողովուրդը, որ այժմ հազիւ ազատութեան հովը առած ու իր դարեւոր սեւ քօղէն ելած, շնորհիւ քաջամարտիկ հերոսաց, որք ամէն բան յանձն առած զոհեցին ունեցածնին որ փրկուի ժողովուրդը։

«Իսկ սա սեւ անողոք, ճիրանաւոր, ձենձերապատիւ, գարշելի սողուններ, որոնք միքրոպի նման ծծեցին աշխատաւոր ժողովրդեան արիւն ու քրտինքը, ու այժմ նրանք ձմեռուան ճանճերի նման արթնցած, կ'ուզեն Սահմանադրութենէն օգուտ քաղել, ապուշի Թող հրամմէն։

«Էհ՜ ճանճերի նման դէչ կը բուրէք, ձեր գարշելի հոտը համայն Հայաստանի մէջ տարածուած՝ թունաւորում են զանոնք։ Մեր բոլոր թշուառութեանց պատճառը դուք էք, գարշելիներ։

«Ժողովուրդ, զգուշացի՛ր սա սեւ ապականեալ օձերին տակ ծածկուած գայլը քեզ պատռել կ'ուզէ... ևլն։»

Հակակղերական այդ յայտարարութիւնը կը շարունակուի հետզհետէ աւելի խայտառակ ու լրբենի ոճով մը, բայց զանց կ'առնենք ամէնքը հոս արտատպել։ Այսքանը բաւ է գաղափար մը տալու համար այդ խեղճ տղոց մտային խանգարման վրայ։

Եթէ Վոլթէրի ժամանակ լոյսը Հիւսիսէն կուգար Ֆրանսա, այսօր կրնանք ըսել թէ Վանէն է որ մեր լոյսը կուգայ։

Նախկին ուսուցչական խումբը Վանէն եկող այդ լոյսէն շլացած, ջատագովն է եղեր ազատ սիրոյ. այդ պատճառաւ որբերու և որբուհիներու միջեւ սերտ յարաբերութիւնը դուրեկան նկատուած է։ Երկսեռ ժողովներ տեղի կ'ունենային եղեր երբեմն աղջկանց և երբեմն մանչերուն կողմը։ Զբօսանքի էն հաճելի վայրն էր Հիւանդանոցի պարտէզը, ուր որբեր և որբուհիներ թեւ թեւի կը ճեմէին հեռաւոր մացառներու երկայնքը... հաւանօրէն կուլտուրական էվօլուցիայի և կամ բուրժուական էքսպրօպրիացիայի վրայ վիճաբանելով, մինչեւ հիւանդանոցի պաշտօնէութիւնը երբեմն սխալած է որ ընդանցային տեսութիւններու փոխանակութենէն տարբեր բաներ կ'ենթադրէին կը դառնային այդ զոյգերուն մէջ...։

Ասոնք իրողութիւններ են, ստո՛յգ։

Որբանոցի աշակերտական Միութիւնը մատենադարան մը ունէր, ուր կատարեալ ազատամտութեամբ միմիայն տեղ տրուած էր «Ցօլաց» գրատան հրատարակութեանց, իսկ անկէ դուրս բոլոր գիրքերը ինտեքսի տակ էին, Հաւատաքննիչ Ստամինէն շատ աւելի խիստ աներբողամտութեամբ մը։ Պահարաններուն մէջ կրնային շարունակ միմիայն այնպիսի գիրքեր որոնք համաձայն էին «Պլատֆորմ»ի ծրագրին։

Ուսուցչական խմբին համար դպրոցական խիստ կարգապահութիւնը բռնակալութիւն կը նկատուէր։ Աղօթքը վտարուած էր բացարձակապէս իբր ապուշներու գործ, եկեղեցին՝ դարերու նախապաշարմանց յուշարձանն էր, իսկ մայրենի լեզուն, ինչպէս ըսինք, «Ազգերու եղբայրութեան մեծագոյն արգելքը...»

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը ա՛լ զզուած այդ խմբակին շահատակութիւններէն, անցեալ Մայիսի վերջերը հրաժարեցուց ամբողջ ուսուցչական խումբը, հակառակ մը միայն ձգելով, Գ. Նազարէթ Նաճարեանը, որ սակայն գործէն պիտի ըլլար վտարուած խմբին և աւերումի գործը պիտի ամբողջացնէր։ Չորս ամիս շարունակ անգլուխ մնացին որբերը և Որբանոցը դուրսէն հիւր եկող կարգ մը երիտասարդներու օժնութիւնը եղաւ շատ գիշեր։ Սեպտեմբերի վերջերը կազմուեցաւ նոր Խնամակալութիւնը որ փորձեց կարգի դնել երկսեռ Որբանոցները, անօրէն կարգելով մանկավարժ Կարապետ Էֆ. Պալասանը։

Ե. Օ.

ՐԱՅԻՖ ՓԱՇԱ՝ ՎԱՐՉԱՊԵՏ

Մէկ քանի լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ Րայիֆ փաշայի վրայ կը խօսին իբր արդէն որոշուած յաջորդ Հիւսէին Հիլմիի։ Թանին, խօսելով հանրային կարծիքի մասին կը բացատրէ թէ անցեալին մէջ անկէ զգացուած երկիւղի զգացումն էր որ արգելք եղաւ հիներուն վտարման, որոնցմէ մէկն ալ, ինչպէս գիտենք, Հիւսէյին Հիլմի փաշան է։

Յուլիս 10ի յեղափոխութեան վաղորդայնին՝ պարտք մըն էր երկիրը նոր անձերով կառավարել, բայց կարծուեցաւ թէ հանրային կարծիքը պիտի չվաւերացնէ Նորերուն իշխանութեան գլուխն անցնիլը։ Ասիկա սխալ մըն էր, որուն հետեւանքն եղաւ 31 Մարտի յետադիմական արիւնալի փորձը։

Երկրորդ յեղափոխութենէն, այսինքն, Սուլթան Համիտի գահընկեցութենէն յետոյ, նոյնպէս պարտք մըն էր միայն Նորերով կազմել Նախարարութիւնը, բայց տատամսեցան վախնալով թէ մի գուցէ հանրային կարծիքէն նպաստաւոր կերպով չընդունուի։ Այսու հանդերձ փոքր փորձեր եղան։ Նախ Ճավիտ պէյն է որ ելմտականին մէջ մտցուեցաւ, յետոյ Թալէաթ պէյ՝ Ներքին գործոց Նախարարութեան։

Իրաւամբ դիտել կը տրուի թէ Թուրք հանրային կարծիք ըսուածը սահմանափակուած է շատ նեղ շրջանակի մը, և թէ Պոլսէն դուրս, ո՛չ քաղաքներու և ո՛չ ալ գիւղերու բնակիչները կը շահագրգռուին այս ընտրութիւններուն անձին հետ։ Անոնց ուզածն է առ այժմ միմիայն նիւթական կեանքի ապահովութիւն։

Կարելի չէ ըսել թէ հանրային կարծիք չկայ, կը յաւելու Թանին, բայց ատիկա արուեստական շրջանակի մը մէջ մեծցած ծաղիկ մըն է։ Պէտք չէ սխալ կերպով գնահատուած բանի մը՝ այսինքն, հանրային կարծիքին զոհել երկրին համար օգտակար և անհրաժեշտ ձեռնարկ մը։ Ասոր վրայ աւելցնելով ըսենք ուրեմն թէ՝

Եթէ հանրային կարծիքը չէ որ կը բռնէ Հիւսէին Հիլմին, Հիւսէին Հիլմի, իբր հին րեժիմի մարդ, պարտի իյնալ։ Այս իմաստով է յօդուածին եզրակացութիւնը։

Անկումը տեղի ունենայ գուցէ Դահլիճին ընդհ. քաղաքականութեան յայտագրին պատրաստութեան և կամ Մէջլիսական ժողովին մէջ անոր վիճաբանութեան առթիւ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾ ՔԵՆԷՏԻ

Ամերիկացի բարեգործ որ 1 միլիոն 500,000 տոլար կտակած է Ռոպէրթ գոլէճի, մահուընէն առաջ Պոլիս ղրկած էր համալսարանի անօրէն մը, Գ. Համլէն Թուրքիան ուսումնասիրելու և իր կտակին գումարին լաւագոյն գործածութիւնը սահմանելու համար։ Գ. Համլէն երեք ամիս Պոլիս կեցած է և իր պատրաստած տեղեկագիրը Ամերիկա կը հասնի միլիոնատէրին մահուընէն քիչ ետքը։ Կը կարծուի սակայն թէ կտակուած գումարը պիտի գործածուի համաձայն այդ տեղեկագրին, որուն մէջ, յանձնարարուած է, ի մէջ այլոց, ճարտարարուեստական ճիւղ մը հաստատել ինճինիէրներ հասցնելու համար։

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԱՒԱՌԱՑԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՄԷԿ ՅԱՐԿԻ ՏԱԿ ՀԱՒԱՔՈՒԱԾ

Նոր ուղղութեան մը սկզբնաւորումը.— Ազգային Կեդրոնական վարժարանի ուսանողները սկսած են մասամբ աշխատիլ իրենց ապրուստին համար. — Իրենք կը կառավարեն ինքզինքնին.—Ինչ արդիւնք կը սպասուի։

Ուսանողներու նպաստաւորման եղանակին մասին ըրած առաջարկս, գոհ եմ որ մասնաւոր ուշադրութեան արժանացաւ, և առաջադրուած սկզբունքին կիրարկումի նշանները արդէն կ'երեւին ազգային կարգ մը բարեգործական ձեռնարկներու մէջ։ «Աշխատանք փոխանակ նպաստի» տեսակէտը, հիմա ա՛լ ընդհանրանալու ճամբուն վրայ կը գտնուի։

Կը հասկնամ թէ մեր կեանքը, մեր շրջապատը անհուն զանազանութիւն մը ունին այն քաղաքակիրթ երկիրներէն՝ ուր աշխատանքի պատեհութիւններ անհամար են, և մարդիկ, տարիներու ընթացքին վարժուած, սորված են աշխատանքը կեանքի պարտք համարել։ Սակայն այդ տարբերութիւնը երբեք իրաւունք չի տար մեզ հրաժարիլ աշխատանքի ձեռնարկներ ընելէ, և ապաւինիլ լալկանութեան ու մուրացկանութեան։

Նոր շրջան մը, նոր օրեր կը բացուին մեր առաջ, ու հիմակ ժամանակն է որ նոր ուղղութեամբ, նոր ոգւով մը ձգտինք համերաշխ գործակցութեամբ առաջ մղել ազգային այն նաւը, որ տարիներէ ի վեր կը խարխափի ոչ միայն մրրկի մէջ, այլ նաեւ անփորձ ղեկավարներու իրերայաջորդ սխալներուն զոհ կը դառնայ։

Բարեգործականին, Միացեալին, Ազգանուէր Հայուհեացին, Դպրոցասէրին և ուրիշ նման կազմակերպութեանց եռանդը ու ժողովրդականութիւնը, որոնց մասին այս սիւնակներուն մէջ խօսուեցաւ, նշան մըն է թէ հայ ազգը օր օրի աւելի գործնական ժողովուրդ մը դառնալ կը ձգտի, ու կը հաւատայ թէ մեր փրկութեան միակ ճամբը՝ մեր տնտեսական ու մտաւորական մակարդակին բարձրացումն է։

Տարիներ առաջ երբ, արտասահմանի մէջ, կրթական գործի, որբանոցի մասին կը խօսէինք, մեզ կը հալածէին. այսօր, երկրին ժողովուրդը, որ իր բաղդին տէր դառնալու դիրքին մէջ կը գտնուի, ինքն սկսած է իր էն կենսական գործը նկատել զարգացման ձեռնարկներն ու անոնցմով հրապուրուիլ և անոնց շուրջը համախմբուիլ։ Այս երեւոյթը թէ՛ մխիթարական է և թէ՛ քաջալերական։

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Սակայն այդ քաջալերական երեւոյթին յաջող հետեւանքը, պէտք չէ մոռնանք թէ, կախում ունի գլխաւորապէս մեր առաջին քայլին տուած ուղղութենէն։ Մեր նպատակը պէտք է ըլլայ ո՛չ թէ բանաստեղծներ ու գիտնականներ պատրաստել, որոնց պահանջքը քիչ է ո՛ և է հասարակութեան մէջ, այլ գործնական մարդիկ, որոնցմով ազգ մը կը կազմուի։

Քանի մը շաբաթներ առաջ գրեցի գաւառացի հայ ուսանողներու աղքատութեան և անոնց տրուած անկազմակերպ վիճակին մասին։ Պոլիս գտնուող գաւառացի մօտ հարիւր ուսանողներ ցարդ Նպաստից Յանձնաժողովէն կը ստանային ամսական 95 ղրուշ սնունդի համար և անոնցմէ գումար մըն ալ սենեակի վարձք։ Նպաստը այս ձեւին մէջ անբաւական ըլլալէ աւելի, կ'աղարտէր նաեւ նպաստ ընդունող ուսանողին նկարագիրը։ Այս կէտն էր որ մասնաւոր ուշադրութեան կը յանձնարարէինք։

Նպաստից Յանձնաժողովը, որ կազմուած է գործնական ոգի ունեցող անհատներէ, չուզելով ըմբռնել թեան իրականացումին հաւանականութիւնը, և մանաւանդ յանձնախումբ մը կազմակերպել՝ Կեդրոնական Վարժարան յաճախող քաղաքացի ուսանողներու Նոյեմբերի գործը առաջարկուած եղանակով կազմակերպելու համար: Զեկուցումը եղած է և իր ականատեսութեան մէջ յաջողութեան նշանները ակներեւ են: Այդ ուսանողները այլեւս ամէն առիթ երկու անգամ չպիտի երթան Նոյեմբերի Յանձնաժողովի գրասենեակին դրան առջև սպասելու: Նախ, հաւասարութիւն մը փրկուած են:

Այս ուսանողներն այժմ բոլորն ալ կ'ապրին Կեդրոնականի նախկին նորակերտ շէնքին մէջ, որ մաքրուած և յարմարցուած է նպատակին: Վերի յարկին մէջ շատ ասուհ պիտի բացուի ուսանողական խոհանոցը, ճաշարանը ու լուացարանը: Դասարաններէն մին ընթերցարան յատկացուած ու տրամադրելի է ուսանողութեան համար: Հետզհետէ ուսանողներուն կը տրամադրուին առանձին մահճակալներ: Նոյն շէնքին մէջ ուխսատեղ կոչուած կը պատրաստուին սեղան համար կոչիկներ, և կարգադրութիւններ պիտի ըլլան անոնց հագուստին համար ալ: Մինչև այս ամսու վերջը, գործը իր վերջնական կազմակերպման ձեւը պիտի առնէ, և այցելուներու հաւաքրքրական նորութիւն մը պիտի սեւռնէ:

Նոյեմբերի Յանձնաժողովը կը վճարէ Խնամակալ Յանձնախումբին ամսական միայն 55 դահեկան ոսկի, որ յատկացուած է միայն ուսանողական ճաշարանի ծախքերուն գնումին: Փորձը պիտի ցուցնէ թէ այս գումարին սահմանին որքան խնայողութիւն կրնայ ըլլալ: Իսկ հիմա կրնանք ապահովաբար ըսել թէ մաքրութեան, սպասարկութեան եւ կարգապահութեան համար գրեթէ ոչ մի ծախք չկայ, որովհետեւ այդ ամէնը պիտի կատարեն իրենք ուսանողները: Միայն խոհարարին պիտի վճարուի 130 ղրշ. և գլխաւորապահի մը 60 ղրշ. ամսական: Պարզ թուաբանական հաշուով մը առնուազն հիմակ ամսական քանի ոսկիի խնայողութիւն մը կ'ըլլայ, գումար մը որ յաւելեալ պիտի փառնունէր, իսկ այժմ կարող է ուրիշ նպատակի մը ծառայել:

Երբ ձեռնարկը հետզհետէ աւելի կազմակերպուի և յաջողինք արհեստագործական մասն ալ աւելցնել, ուր ուսանողները կարող ըլլան օրական երկու ժամ աշխատիլ և վաստկիլ իրենց ճաշարանի ծախքն ալ, նոյն ատեն այլ եւս նպաստի բնաւ պէտք չպիտի մնայ:

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրիշ ուշագրաւ պարագայ մը: Այս գաւառացի ուսանողները գործնական քաղաքացիներ պատրաստելու համար, իրենց կառավարութիւնը բոլորովին իրենց ձգուած է, սակայն մը սէլֆ կըվըրնըմէնթ, ինչպէս պիտի ըսէր անգլիացին:

Ուսանողաց ընդհանուր ժողովը իրենք պատրաստեց իր ծրագիրն ու ներքին կանոնագիրը, ընտրեց իր նախագահը, իր վարչութիւնը՝ հինգ հոգիէ բաղկացեալ, և անոնք իրենց մէջ իրենց ուզած կերպով կը բաժնեն ու կը կատարեն իրենց մաքրութեան ու սպասարկութեան գործերը:

Եթէ իրենց մէջ անհամաձայնութիւն մը պատահի և կամ մէկը անկարգապահ գտնուի, իրենց վարչութիւնը միայն խնդիրը քննել ու կարգադրութիւն մը ընել: Գիշերուան անտաղութեան ժամանակ ոչ ոք կը հսկէ իրենց վրայ: Առանձին վարձուած կարգապահ մը չկայ, ինչպէս սովորական է ընդհանուր գիշերօթիկ վարժարաններու մէջ, սակայն և այնպէս կարգապահութիւնը նախանձելի է: Քանի մը օր առաջ այցելեցի անակնկալ կերպով և գիշերի մը աչքալ: Ցերեկներն աւելի ուսանողներ կը գտնուէին սեղանատան մէջ, սակայն այնքան կարգապահութիւն ու լռութիւն կը տիրէր, որ կարծես թէ ոչ ոք կը գտնուէր շէնքին մէջ: Ամէնքը խորասուզուած էին իրենց աշխատութեան մէջ: Ամէնքը իրենց դասերով զբաղուած էին: Միայն մէկ տեղ մը բացառաբար լսուեցաւ կը կարդար: Գիշերապահին առատ անփութութեան վրայ հիմնուելով՝ ննջարանին մէջն ալ կարգապահութիւնը օրինակելի է: Ի հարկէ փոքրիկ թերութիւններ կրնան անշուշտ ունենալ, սակայն վարձուածութեամբ ժամանակի ընթացքին սահմանեալ կը ջնջուին:

ԻՆՉ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Անգլիոյ և Միացեալ Ընկերութեան մասին խօսելով, կը թելադրէի Կեդրոնականի գաւառացի ուսանողաց նպաստաւորման եղանակը ի նկատի ունենալ իրենց բոլոր Երկրագործական վարժարաններուն համար ալ: Ինչ որ կարելի է իրականացնել մայրաքաղաքի մէջ, շատ աւելի դիւրին է յաջողութեամբ գործադրել և գաւառներու մէջ: Ծախք միայն ներքին խնայողութիւն չէ՛, այլ այն բարոյական արդիւնքը որ կ'ունենալու այդ ուղղութեամբ կրթուած անհատ մը:

Պատանի մը որ այդ ուղղութեամբ կը կրթուի՝ ոչ միայն գործնականութեան ու համերաշխութեան բովին կ'անցնի, այլ և իր մէջ կը զարգանայ անհատականութեան, ինքնավստահութեան ու աշխատասիրութեան ոգին:

Կեդրոնականի այս գաւառացի ուսանողները թող մրցակիցներ գտնեն թէ մայրաքաղաքին իրենց Միացեալ Ընկերութեան պէտք պիտի ունենան և Միացեալին իրենց: Իրենք լաւ Հայաստանցիներ են և հոն, այդ դժբաղդ երկրին մէջ, շատ գործ կայ կատարելիք, նոր ու դրական գործ մը որ համապատասխանէ ժամանակի ոգւոյն ու ձգտումներուն:

ՅՈՎՀ. ՅԵՍԻՍԵԱՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

Տօքթ. Ն. Տաղաւարեան.— Ուրուագիծ պատմութեան հայոց ի սկզբանէ մինչ ցԱրշակունի հարստութիւն, Բ. տպ. Վենետիկ, 1909, էջ 133:

Տօքթէօր Տաղաւարեան վերջերս հրատարակեց իւր Ուրուագիծ հայոց պատմութեան Բ. տպագրութիւնը: Այս հակիրճ ուսումնասիրութիւնը որ իր առաջին տպագրութեան ժամանակ խիստ քննադատութեանց առիթ տուաւ, հայոց վրայ եգիպտական տիրապետութեան մը մասին յայտնուած մտացածին ենթադրութեան մը պատճառաւ, բարեփոխուած է երկրորդ տպագրութեան առթիւ և ներկայ վիճակին մէջ կրնայ դիմադրել լուրջ քննադատութեան:

Այժմեան ձեւին տակ կը պարունակէ պատմական հայեցուածք մը որ կը գրաւէ գործին մեծագոյն մասը, 92 երես, և յետոյ վերջին գլուխ մը իբր «Նախափորձ՝ Նախնական քաղաքակրթութեան Հայոց»:

Եթէ Հայոց ծագման և նախնական ժամանակի նկատմամբ հեղինակը յանգած չէ վերջնական լուծման մը, ինչ որ դիւրին չէ պատմական գիտութեանց ներկայ վիճակին մէջ, ուսումնասիրութիւնը դիւրիմանալի լեզուաւ և ոճով համառօտակի ի հանդէս կը բերէ գիտունները կարծիքը և տեղիքը, և այս կերպով մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ ազգային շրջանակին մէջ տարածելով այն ամէն տեղեկութիւնները որոնք կը գտնուին միայն մասնագիտական հրատարակութեանց մէջ, ինչպէս Հանդէս Ամսօրեայ, Բազմավէպ, Բանասէր, Արարատ, եւն:

Հայ ժողովրդեան կազմակերպութեան նկատմամբ հեղինակը կը հետեւի մասամբ այն կարծիքին որուն համեմատ պատմական շրջանի Հայք խառնուրդ մըն են հին Խալդեանց կամ Ուրարտեանց և Արմէն գաղթականաց: Առաջինները կ'անուանէ նախահայք, Հայ բանասէրներու ոմանց օրինակին հետեւելով, և կ'ընդունի թէ երկրորդները գաղթած են Թրակիայէ կամ Մակեդոնիայէ Փռիւգիացւոց նման և համազգ են այս վերջիններուն, ի վերջոյ գրաւելով Արաքսի և Եփրատի հովիտները:

Այս առաւելապէս ազգային Հայ աւանդականութիւնը ծնած կը համարի Խալդի կամ Հալդի անունէն (էջ 38), թէև բոլորովին չի մերժեր Նէօնէօնի դրութիւնը որուն համեմատ Հայ անունը յառաջ կուգայ Հաթեն (Խեաթք): Իսկ Արմէն անուան նկատմամբ կարեւորութիւն չընծայեր Թորգոմ կամ Լաեա՞ Թող-Արմա անուանակոչութեան (էջ 40) որ յիշուած է Ս. Գրոց մէջ և որ Արմէն անուան նախնական ձեւն ունենալու հանգամանքն ունի: Ինչպէս բոլոր՝ Հայոց ծագման կնճռոտ խնդիրը իր վերջնական լուծման չէ յանգած, և հեղինակը խոհեմութեամբ՝ չյանգիր այս կամ այն կարծիքին վրայ:

Գալով Հայ լեզուին ծագման, կը նկատէ զայն խառնուրդ մը Խալդեան և Արմէնեան լեզուաց (էջ 47) ինչ որ ապացուցման կը կարօտի, նաև մանաւանդ որ գիտենք Խալդեան կամ Ուրարտեան արձանագրութեանց բառբառին մէջ հայերէնի հետք չեն տեսներ: Ասկէ աւելի ապացուցման կը կարօտի հեղինակին այն մտացածին ենթադրութիւնը թէ Արմէնք իրենց հետ Աքրատայ երկիրը բերին փռիւգական պղաւքէնը:

Խալդեան հարստութեան թագաւորներու գործերը և այս հարստութեան կործանումը ասորեստանեան արշաւանքին տակ համառօտ կերպով յիշելէ վերջը, Արմէնները գործակից կը դառնէ Կիաքսարայ հետ և Արմէն ցեղի առաջին իշխան կը համարի Պարոյր անուամբ մը ոմն (էջ 82), հետեւելով Խորենացւոյ և կ'աւելցնէ. «Իսկ մենք կը սիրենք հաւատալ թէ Պարոյրով բուն Արմէն ցեղին կ'անցնի իշխանութիւնը:» Սակայն այս պարզ ենթադրութիւն մըն է, առանց հիման և անկէ կուսայ քննադատութեան: Նոյնը կրնանք ըսել Հայկազեան Երուանդի մը գոյութեանը մասին, նմանապէս որ այս անունը աւելի Խալդեան իշխանի մը անուան կը նմանի, քան Արմէն իշխանի մը:

Յիշելով Վահագն՝ իբրև յաղթող Տիգրանայ, ըստ Խորենացւոյ (էջ 89), հեղինակը համաձայն կ'երեւի ընդունիլ թէ պատմական անձ մըն է, մինչ այլուր կ'ըսէ թէ Վահագն կը վերաբերի դիցաբանութեան: Ի վերջոյ յիշելով Արտաքսիաս, Ստրաբոնի եւ Պոլիբիոսի համեմատ, առանց ապացուցման և առանց մտադրելու Արշակունի անուան աւանդականութիւնը, կը նկատէ Արտաքսիաս իբր հիմնադիր Արշակունի անուանեալ հարստութեան:

Ասոնք են գործին ակնարկ կազմիքը, և եթէ հեղինակը պահ մը մէկ կողմ դնէր Խորենացին և անոր գործին մէջ յիշուած Պարոյր ու Երուանդ անունները և դարձեալ Արշակունեաց ծագման մասին յայտնէր նորօրինակ կարծիք մը, աւելի գիտական կռուանի մը վրայ դրած կ'ըլլար իր ուսումնասիրութիւնը: Ուրիշ բանասէրներ ալ այս տեսակ ենթադրութիւններ փորձեցին, որոնք սակայն մաղեցութեան մասնաւոր լուրջ քննադատութեան տակ:

Ինչպէս վերը յիշեցինք, հեղինակը ներկայ ուսումնասիրութեան արժէքը բարձրացուցած է յաւ կոչելով Հայոց վրայ եգիպտական քաղաքակրթութեան մասին յայտնած իր նախկին գաղափարը: Թերեւս լաւագոյն պիտի ըլլար եթէ զանց առնէր նաև սա ենթադրութիւնը թէ «դուռն» Արամիս, Արեգակն, Արև, Արփի բառերուն մէջ գտնուած ար արմատը (՞) Աստուած կը նշանակէ (էջ 111): Այս համոզման կարծեաց մին է նաև թէ Արմէնք մինչև Արարատ բերին փռիւգական տառերը, սեպուած ի փոխաբերականէ: Ըստ հեղինակին այս փռիւգական տառերը ազգային պատմիչներու յիշած Դանիէլեան տառերն են, որոնք կը գործածուէին եզեր մեհեաններու մէջ: Զենք կրնար նաև ճիշդ համարել թէ, ինչպէս հեղինակը կ'ըսէ, Արմէնական Ստանայ պաշտամունքը լոկ տարրապաշտութիւն մըն էր: Դարձեալ թէ Մեծն Աղեքսանդրի արշաւանքէն յետոյ, երբ Հայք յունական ազդեցութեան ենթարկուեցան, նախ հաւատարիմ մնացին Զրադաշտական կրօնին, և քիչ յետոյ կռապաշտութեան հետեւեցան:

Ամէն պարագայի մէջ՝ հեղինակին այս աշխատասիրութիւնը ունի իր շահեկան կողմերը և իր յուզած հարցերովը կրնայ հետաքրքրել հայ բանասիրութեամբ պարապողները:

Ուրիշ անգամ մը կը թողունք խօսիլ յաջորդ բանասէր տօքթօրին մէկ ուրիշ աշխատասիրութեան մասին որ կը կրէ «Հայոց հին կրօնները» անունը:

Գ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Ներքին Լուրեր

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Եպարքոս Հիւսէյին Հիլմի փաշա տասնհինգ-քսան օրէն Խորհրդարանին մէջ ընդարձակ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ տէրութեան ներքին գործերուն և արտաքին քաղաքականութեանը մասին: Իգտամ այդ առթիւ կ'ըսէ.— «Օսմ. կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը գոհացուցիչ վիճակ մը ունի, որով հիմակուընէ կրնանք ըսել թէ Եպարքոսին յայտարարութիւնները օսմ. բոլոր անհատներուն գոհունակութիւն պիտի պատճառեն:»

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարար Րիֆաթ փաշայի կողմէ, շաբաթ օրը, Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ յարաբերութեանց մասին Երեսփ. Ժողովին մէջ եղած յայտարարութիւնները օտար տէրութեանց դեսպաններուն կողմէ հետաքրքրով Եւրոպա հաղորդուեցան: Կ'ըսուի նաև թէ խնդրոյն այդ կերպով փակումը դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ գոհացուցիչ նկատուեր է:

—Բ. Դուռն ալ օսմ. դեսպանատուներուն հաղորդեց Րիֆաթ փաշայի այդ յայտարարութիւնները:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ.— Կրթական նախարարութիւնը աւարտեց պատրաստութիւնը հանրային կրթութեան այն օրինագիծին որ պիտի յաջորդէ Տեւֆիքեանին պատրաստուած 1286 թուականի կանոնագրին: Այդ օրինագիծը երեք գլուխներու բաժնուած է, որոնց առաջին մասը կը վերաբերի կրթական պաշտօնեաներուն կեդրոնական վարչութեան, երկրորդը՝ անոր ճիւղերուն և երրորդն ալ կրթական անօրէններու և յանձնաժողովներու: Միւս մասերը կը վերաբերին զանազան աստիճանի վարժարաններու ուսմանց ծրագիրներուն, կրթական քննիչներու պաշտօնավարութեան եւայլն:

ՏԻԳՐԻՍԻ ՈՒ ԵՓՐԱՏԻ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Անցեալ օր Խորհրդարանին մէջ նորէն գումարեցան Օսմ. Մ. և Ց. կուսակցութեան պատկանող երեսփոխանները և կարծիքներու փոխանակութիւններ կատարեցին Տիգրիսի ու Եփրատի նաւագնացութեան խնդրոյն վրայ: Կ'ըսուի թէ Պաղտատի երեսփ. Շէվքէթ փաշա ու ընկերները Մէջլիսական ժողովին նախագահին գիր մը պիտի ներկայացնեն, որ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ուղղուած հարցապնդում մը կը պարունակէ՝ Հաւաքածութեան վերաքննել խնդրոյն համար:

—Վերոյիշեալ գումարման մասին Օսմ. Գործակալութիւնը հետեւեալը կը հաղորդէ.— Որոշուեցաւ որ կուսակցութեան նախագահը՝ Մէնթէշէի երեսփոխան Խալիլ պէյ և Պաղտատի երեսփոխան Իսմայիլ Հագգը պէյ Եպարքոսին պաշտօնարանը երթան՝ խնդիրը մանրամասնօրէն ուսումնասիրելու համար: Մինչեւ որ ձեռք բերուի այդ ուսումնասիրութեան արդիւնքը, Պաղտատի միւս երեսփոխանները կրնան այդ գործին համար հարցապնդում մը ուղղել կառավարութեան, ինչ որ այսօր պիտի կատարուի:

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. Սուլթանին ներկայանալով շնորհակալութիւն յայտնեց կայսեր այն հոգածութեան համար, որով հրամայած էր թէ գահաժառանգ իշխանը, մինչեւ իր բնակավայրին պատրաստութիւնը, Պէյլէրպէյի պալատը բնակի ձմեռուան եղանակին մէջ:

—Կայսերական իշխան Վահիտէտտին էֆ. ալ անցեալ օր Սուլթանին ներկայացաւ:

ԿՐԵՏԷԻ իսլամ ու քրիստոնեայ ժողովուրդը, կ'ըսէ Թանին, վերջերս աղերսագիր մը ուղղած են Բ. Դրան: Զայն ստորագրող քրիստոնեաները յայտարարած են թէ կղզիին անդաստ երեսփոխանները բռնաբարած ձեւով հակառակ են Կրետէին Յունաստանի կցուելու գաղափարին և թէ կղզիին քրիստոնեայ ժողովրդեան մեծ մասը իրեն պատիւ կը համարի օսմ. հպատակութիւնը, որով կը խնդրեն որ օսմ. կառավարութիւնը, իսլամ ժողովրդեան պէս, իրենց ալ իրաւունքները պաշտպանէ:

—ԵՆԵՆԻ Կազէթա կը հերքէ այն լուրը թէ Բ. Դուռը պաշտպան տէրութեանց մօտ գտնուող օսմ. դեսպաններուն նորէն գրութիւն մը ուղղած ըլլայ Կրետէի խնդրոյն նկատմամբ: Նոյն թերթը կը յայտնէ թէ արդէն տէրութեանց պատասխանը չառնուած կարելի չէ նորէն դիմում մը ընել:

—Կ'ըսուի թէ Բ. Դրան տրուելիք պատասխանին մէկ պարբերութիւնը փոխելու մասին Անգլիոյ առաջարկութեան վրայ մեծ տէրութեանց միջեւ հասարակաց կարծիքներու փոխանակութիւնը աւարտած է և թէ տէրութեանց պատասխանը մինչեւ վաղը պիտի հաղորդուի Բ. Դրան:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդը իր անցեալ օրուան նիստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— Նկատողութեան առաւ Կ. Պոլսոյ ու շրջականերուն մէջ հեռաձայնի հաստատման համար Անկլօ-Ֆրանքօ-Ամերիքեան Ընկերութեան կողմէ պահանջուած մենաշնորհը և երկարօրէն քննեց անոր պայմանագրութեան օրինակը, որ քառասուն յօդուածներէ կը բաղկանայ: Միայն երկու յօդուածներու փոփոխութիւնը հարկ տեսաւ: Ասոնք կը վերաբերին սակագիներուն և տէրութեան կողմէ Ընկերութեան իրաւունքները գնելու խնդրոյն: Սակագիները շատ բարձր են ու կնճռոտ: Խորհուրդը հարկ դատեց պարզել և միաձեւ վիճակի մը վերածել, ըստ որ Կ. Պոլսոյ ժողովրդեան համար անպատեհութիւններ կրնայ անոր ունենալ այդքան կնճռոտ սակացոյց մը: Ընկերութեան իրաւունքներուն գնման պայմանաժամն ալ տասը տարի սահմանուեցաւ: Ընկերութիւնը եթէ չընդունի Նախարարաց Խորհուրդին այդ դիտողութիւնները, ուրիշ մը հետ պիտի պայմանաւորուի, քանի որ այդ վերջինը յայտարարած է թէ պատրաստ է ընդունիլ առաջարկուած պայմանները: Խորհուրդը կարդաց Նէճիպ փաշայի մէկ ծրագիրը՝ նաւաստութեան կոմբ մը պէտքերուն գնման մասին: Անգլիացի ծովակալը առաջարկած է որ իր կողմէ տրուելիք տեղեկութիւնները ծովային պաշտօնեաներէն պաշտօնական դիւաններուն չանցնին, որպէս զի շատ կարեւոր չեղած առարկաներուն գնումը յապաղումներու չենթարկուի: Նախարարաց Խորհուրդը հաւանութիւն յայտնեց անոր: Կարեւոր գնումներուն գալով, ծովային Խորհուրդը անոնց մասին առանձին քննութիւն մը պիտի կատարէ և յետոյ պէտք եղածը պիտի գործադրուի: Օսմ. ապահովագրական Ընկերութիւնը խնդրած էր որ իր մենաշնորհին պայմանաժամին մնացած մասը երկարաձգուի տասը տարիով և արտօնուի կեանքի վրայ ալ ապահովագրութիւն կատարելու: Նաև առաջարկած էր այդ նպատակով քանի հազար ոսկի ալ իբրեւ երաշխաւորութեան գումար: Խորհուրդը առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարար Հալաճեան էֆ.ի յանձնեց խնդրոյն մանրամասնութեանց քննութիւնը: Խորհրդակցութիւններ կատարուեցան Եէմէնի խնդրոյն վրայ:

ՃԷՊԷԼԸ ՊԷՐԷՔԷԹԻ ՆԱԽՈՐԴ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉԸ.— Նախարարաց Խորհուրդը քննեց Ճէպէլը Պէրէքէթի նախորդ կառավարիչ Սամի պէյի դէմ եղած ամբաստանութիւնները՝ Ատանայի ջարդերուն առթիւ: Այդ խնդրոյն վերաբերող գրութեանց և մանաւանդ հետաքննիչներու խնդրոյն համար Նախարարաց Խորհուրդը կարծիքներու փոխանակութիւն մը կատարեց:

—ԵՆԵՆԻ Կազէթա կ'իմանայ թէ ներքին գործոց խորհրդական Ալի Ֆուատ պէյի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի՝ Ճէպէլը Պէրէքէթի նախորդ կառավարիչ Սամի պէյի վերաբերող գրութիւնները քննելու համար:

ԱՏԱՆԱ-ՄԵՐՍԻՆԻ երկաթուղիին երկարելուն մենաշնորհին վերաբերող ծրագիրները Նախարարաց Խորհուրդին մէջ քննուելով, առաջարկուած պայմանները ընդունելի նկատուեցան, որով պատրաստուած անդեկագիրը կայս. պալատ մատուցուեցաւ:

ԱԹԷՆՔԻ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԸ.— Հելլէն դեսպանը, անցեալ օր, Եպարքոսին տուած այցելութեան միջոցին խօսեցաւ Աթէնքի այն լրագիրներուն վրայ որոնց Թուրքիոյ մէջ մուտքը արգիլուած է: Եպարքոսը դեսպանին ցոյց տուաւ նոյն լրագիրներուն մէկ քանիին կողմէ հրատարակուած յօդուածներ, որոնք կրնան Թուրքիոյ մէջ յունական կարծիքը գրգռել և երկու երկիրներուն միջեւ գժտութիւն առաջ բերել: Հելլէն դեսպանը դիտել տուաւ թէ Աթէնքի մամուլին ընթացքը պէտք է իր քաղաքական ամբողջութեանը մէջ դիտառել, և ոչ թէ կարգ մը անջատ հրատարակութեանց և լուրերու վրայ հիմնուելով, յարեց թէ Աթէնքի լրագիրները հետամուտ են երկու երկիրներուն միջեւ մերձեցման քաղաքականութեան մը: Եպարքոսը խոստացաւ նորէն քննել խնդիրը: Տպագրական Տեսչութիւնը այդ խնդրոյն համար տեղեկագիր մը տուեր է Եպարքոսին, կարծիք յայտնելով որ այդ լրագիրներուն դէմ ձեռք առնուած միջոցը պէտք է ջնջել: Խնդիրը Նախարարաց Խորհուրդին ներկայացուած է:

ՀԵՌԱՁԱՅՆ.— Անկլօ-Ֆրանքօ-Ամերիքեան Ընկերութիւնը, ինչպէս քիչ մը վերը գրած ենք Նախարարաց Խորհուրդին որոշմանց շարքին մէջ, երեսուն տարուան մենաշնորհ պիտի ստանայ Կ. Պոլսոյ մէջ ու շրջակաները հեռաձայն հաստատելու համար՝ այսինքն Այաստեֆանոսի, Կըզըլթոբրաքի, Մալթէփէի, Գարթալի, Բէյքոզի, Սարըեարի և Անատոլը Գավաքի շրջականերուն մէջ: Զուտ հասոյթին հարիւրին տասնհինգը կառավարութեան պիտի յատկանայ: Հանրային ճամբաներու վրայ կատարուելիք շինութեանց համար որոշ տուրք մը պիտի հատուցանէ քաղաքապետութեան: Ընկերութեան պաշտօնեաները օսմանցի պիտի ըլլան, նաև ուսանողներ պիտի ղրկուին Եւրոպա՝ հեռաձայնի մասին հմտութիւն ձեռք բերելու նպատակով: Ընկերութեան հաստատման վերաբերեալ առարկաները մաքսէ ազատ պիտի ըլլան: Այդ Ընկերութիւնը, որ անգլիական, ֆրանսական ու ամերիկեան սեղանաւորներէ կազմուած է, երկու միլիոն ֆր.ի մօտ դրամագլուխ ունի:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարար Ճավիտ պէյ, որ քանի մը օրէ ի վեր ակռայի սաստիկ ցաւէ կը տառապէր, ապաքինած ըլլալով, անցեալ օր ներկայ գտնուեցաւ Նախարարաց Խորհուրդին:

ԿԷՄԱԼ ՓԱՇԱ, ինչպէս ծանուցինք, երէկ երեք շաբաթուան արձակուրդով Լոնտոն ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեռպընթայով: Կէմալ փաշա, անցեալ օր, տեսակցեցաւ ծովային նախարարին հետ:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ.— Կ'ըսուի թէ նախկին Եպարքոս Քեամիլ փաշա Լոնտոն պիտի ուղեւորի:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՊԱՆՔԱ.— Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց Նախարարաց Խորհուրդին այն որոշումը որով Սէնիէ իշխանուհիին զաւակներէն Լութֆուլլահ պէյի և Ամասիոյ երեսփոխան Իսմայիլ Հագգը պէյի, Գ. Ալֆրէտ Տիւրանի ու Գ. Ժօրժ Բամբոֆի արտօնութիւն կը տրուի 550,000 ոսկի դրամագլուխով և «Թուրքիոյ Պանքա» անունով օսմ. դրամատուն մը հաստատելու՝ ելեմտական, առեւտրական, երկրագործական և հանքային ամէն տեսակ գործառնութիւններով զբաղելու համար:

ՊԵՇԻՔԹԱՇԻ շոգենաւի նաւամատոյցը քիչ մը աւելի վեր՝ Սաֆայէդապէյի ծովեզերեայ տանտն տեղը շինելու մասին քննութեանց տեղեկագիրները ու յատակագիծը պատրաստուած ըլլալով, քաղաքապետութիւնը Բ. Դուռնէն արտօնութիւն խնդրեց այդ տեղը գնելու համար:

ԽԱՐԴԱԽ ՄԸ.— Էկինլի Իպրահիմ անուն անձ մը, որ Ունքափանի մէջ ոչխարի մէկ քանի վաճառականներէն հինգ հարիւր ոսկի չորթած էր, Տրապիզոն փախչելու միջոցին ձերբակալուեցաւ:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Երկուշաբթի օրը Խասգիւղի մէջ տեղի ունեցաւ 1299ին և 1300ին ծնածներուն վիճակի (Գուրա) գործողութիւնը: Այդ առթիւ դրօշակներով զարդարուած էր Թաղապետական շրջանակը, մանաւանդ գործողութեան յատկացուած սենեակը: Թերսանէի նուագածուներու խումբը դիւցազնական կտորներ կը նուագէր: Իսլամ, հայ, Յոյն ու հրեայ երիտասարդներ դրօշակներով նոյն տեղը կը փութային: Բերայի կառավարիչը ճառ մը արտասանեց և տղաք տոմսեակներ եղան: Յետոյ կատարուեցաւ վիճակը. 1299ին ծնածներուն թիւն էր 240 և 1300ինը՝ 267: Երէկ կատարուեցաւ 1301ին ու 1302ին ծնածներունը, այսօր ալ տեղի կ'ունենայ 1303ին ու 1304ին ծնածներուն:

ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Պատերազմական նախարարութիւնը, ինչպէս յայտնի է, որոշած էր որ ասկէ վերջը բոլոր զինուորները դասա դասա սեղաններու մէջ ճաշեն՝ պատառաքաղներով և դգալներով, մինչդեռ մինչեւ հիմա ութ-տասը հոգի պղնձէ խոշոր ամանի մը շուրջը բոլորուած ձեռքով կը ճաշէին: Այդ նպատակով շատ թիթեղէ դգալներ եղած են ամանոթոցականներին: Կիրակի իրիկուն Մաչքայի զօրանոցին մէջ բոլոր զինուորները այդ կերպով կը ճաշէին, քովէքովի երկու սեղաններ դրուած էին՝ մէկը սպաներուն համար և միւսն ալ զինուորներուն: Ներկայ էին նաև բարձրաստիճան սպաներ: Նուագածուներու խումբը մինչև վերջը նուագեց: Պէօյիւք Էմինի (զումարտակի քարտուղար) Ալի էֆ. ճառ մը խօսեցաւ բանակին յառաջդիմութեանց վրայ և ըսաւ.— «Մասնաւոր ոչ-իսլամ տարրերուն բանակին մէջ մուտքը խիստ մեծ պատճառ մըն է միութեան: Մեր այդ յարգելի հայրենակիցները եթէ մեջերնիս գան, անհրաժեշտ սիրով մը պիտի ողջուղուինք զանոնք:» Աստր իբրև պատասխան Յրդ զօրագունդին հրամանատար Խուրշիտ պէյ ալ խօսեցաւ, գոհունակութիւն յայտնեց թէ զինուորները այդքան կարեւորութիւն կուտան տարրերուն իսկական միացումին և ըսաւ.— «Զաւակնե՛րս, եթէ այդպէս ձեռք ձեռքի տուած ապրինք ու աշխատինք, ազգերնիս ալ երջանկութիւն ու ազատութիւն պիտի վայելէ:» Յետոյ ուրիշներ ալ խօսեցան և ճաշը աւարտեցաւ «Բատիշահըմ չօք եաշա» գոչելով:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՆ յանձնաժողովը, այդ տեղը փայլուն վիճակի մը մէջ պահելու և այցելութեան վայր մը ընելու նպատակաւ, որոշած է յիշատակարանին շուրջը գտնուած տասը արտավար տեղը մաքրել ու զարդարել և շուրջը պատ մը քաշել: Յանձնաժողովը նկատողութեան առած է այդ վայրին պատմական կարեւորութիւնը, քանի որ Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ Բ. այդ տեղը հաստատած է իր վրանը Կ. Պոլիսը գրաւած միջոցին: Յարմար դատուած է նախ նոյն տեղը գնելով սեփականութիւնը փոխանցել պաշտօնարանի մը: Այդ նպատակով ձեռնարկուած է գտնելու թէ ո՛ր Վագֆին կը վերաբերի, սակայն յանձնաժողովը նախկին ռէժիմին ապօրինակ գործողութիւնները երեւան հաներ է: Նոյն տեղը, Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ Բ.ի կամքին համաձայն, մինչեւ հիմա արօտավայրի վիճակին մէջ գտնուելու էր, սակայն առանց որ և է վաւերագրի, կարգ մը յափշտակողներու ձեռքը ինկած է՝ ուրիշ տեղի մը քարտէսը գործածելով: Հին արձանագրութեանց դիմելով հաստատուեր է թէ այդ գործողութիւնները կեղծ են: Յանձնաժողովը հիմա կ'աշխատի երեւան հանել նոյն կերպով յափշտակուած չորս հազար արտավար տեղերը:

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ.— Կ. Պոլսոյ կուսակալութեան տեֆթէրտարը հետեւեալը հաղորդած է մեզ.— Կ. Պոլսոյ կալուածական տուրքերուն գանձման մասին անցեալ օգոստոսին հրատարակուած հասոյթներու գանձման կանոնագրին Յրդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, տուրքերու ցանկը պատրաստուելով՝ յարմար վայրեր կախուած է. Նոյն հարկատուներու անունով տուրքի «թէզքէրէ»ներ պատրաստուած ու բաշխուած են: Ուստի կը ծանուցուի թէ վերոգրեալ կանոնագրին 4րդ ու 20րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն ներկայ տարուան տուրքերուն երեք մասնավճարները և նախորդ տարիներու յետնեալ տուրքերուն հարիւրին քառասունը, նոյն կանոնագրին 8րդ յօդուածին համաձայն տպագրուած ու կնքուած ստացագիրներուն փոխարէն պէտք է յանձնել հարկահաւաքներուն. իսկ անոնք որ կ'ուզեն ուղղակի պետական արկղներուն հատուցանել, իրենց շրջանակին հարկահաւաքին կողմէ տրուած «թէզքէրէ»ներով միասին պէտք է դիմեն և իրենց պարտքերը վճարեն Կ. Պոլսոյ կուսակալութեան ու Բերայի և Սկիւտարի հաշուակալութեանց դիւաններուն, իսկ Կատըգիւղի, Պէյկոզի, Ճէքմէճէ փաշայի, Մաքրիգիւղի, Գասըմփաշայի, Պէշիքթաշի, Ատալար Հիսարի, Եէնիքէօյի ու Պէօյիւքտէրէի ելմտական դիւաններուն (մալ գալէմի): Կանոնագրին 9րդ ու 10րդ յօդուածներու տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին անոնց մասին որոնք որոշ մասնավճարները չեն հատուցաներ սահմանուած ժամանակին:

Կ. ՊՈԼՍՈՅ զինուորագրութեան դիւանի նախագահութիւնը հետեւեալը կը ծանուցանէ.— «Աստուծոյ շնորհիւ Սկիւտարի ճիւղին վերջնական քննութիւնները լրացած ըլլալով, ամսոյս 19ի հինգշաբթի օրը 99 և 300 թուականներուն ծնածներուն, 21ի շաբաթ օրը

301 և 302ին ծնածներուն և յաջորդ կիրակի օրն ալ 303 և 304ին ծնածներուն վիճակները թղթակցական Ժ․Զ․ շրջանակին մէջ պատշաճ հանդիսաւորութեամբ պիտի քաշուին։»

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ հանդէսը այս ուրբաթ Պէշիկթաշի Սինան Փաշա մզկիթին մէջ տեղի պիտի ունենայ։

ՀԵՌԱԳՐԱԹԵԼԸՐԸ․— Վեց օր առաջ Անատօլուի և Ռումէլի Հիսարներու միջև, Աճsroս շոգենաւուն կողմէ նետուած խարիսխին կառչելով մէջտեղէն փրթած ընդծովեայ հեռագրական թելին տեղ առջի օր նոր մը դրուեցաւ և այսպէսով Անատօլուի կողմին հետ հաղորդակցութիւնները վերահաստատուեցան։

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՂՏԱՏԻ ՆԱՀԱՆԳԸ․— Պաղտատի նոր կուսակալ ու հրամանատար Նազըմ փաշա նոյն նահանգին վերաբերեալ ծրագիր մը տուաւ Բ․ Դրան, որ զայն ղրկեց պատերազմական ու ներքին գործոց նախարարութիւններուն։ Նազըմ փաշա այդ ծրագրին մէջ մանրամասնօրէն թուած է՝ Պաղտատի նահանգին բարեկարգութեանը ու զարգացմանը անհրաժեշտ եղած միջոցները․ ամէնէն աւելի արտօնութիւն խնդրած է, վաճառականութեան դիւրութեանը համար, բազմաթիւ նաւեր բանեցնելու Եփրատի վրայ, բոլոր պաշտօնեաները զինուորական անձերէ ընտրելու և հարկ եղած դրամը ծախսելու։ Նազըմ փաշա նաև բսած է թէ Զ․ զօրաբանակին մէջ կարգ մը բարենորոգումներ գործադրելու համար իրեն հետ հինգ-վեց ուսեալ սպաներու պէտք ունի։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ․— Կայս․ Իրատէ մը վաւերացուց զինուորական ատեանին հետեւեալ վճիռները․— Տասնհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան՝ Ալի Մանտէի եղբայր՝ Հասան Զաւչը, Մէհմէտ պին Ալի Մանտէ ու Իպրահիմը Պէրպէր պին Մէհմէտը և երեք տարուան նոյն պատժին՝ Ալի Մանտէի կինը՝ Խատիճէն, որոնք Համիտէ գաւառակին (Ատանա) շփոթութեանց մասնակցած էին։

ԱՏԱՆԱՅԻ շինութեանց, նորոգութեանց և հանգանակութեանց համար կառավարութեան սահմանած 100,000 ոսկիէն մինչև հիմա՝ 55,629 ոսկի ծախսուած է։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՐԿԱԾ․— Կիրակի առտու Էտիրնէէն դէպի Կ․ Պոլիս ճամբայ ելած կառախումբը, տասնութ վակոնէ բաղկացած, երբ Խաւսըմքէօյ ու Սպարթա Գուլէի մէջտեղէն կ'անցնէր, 4րդ, 5րդ ու 6րդ վակոնները գիծէն ելան․ նոյն միջոցին «կատաֆալկ»ը գտնուած տեղէն վար ինկաւ և կառախումբին տակ մնալով մէկ սայլը կոտրեցաւ։ Իրողութիւնը հեռագրուեցաւ Սիրքէճիի կայարանին տնօրէնին, որով իրիկունը Սիրքէճիէն մեկնող եւրոպական կառախումբը հարկադրուեցաւ սպասել․ միւս կողմէ խալոյն «Փուրկոն» մը ղրկուեցաւ բժիշկներով ու պաշտօնեաներով։ Վակոններուն գիծէն ելլելու պատճառը դեռ յայտնի չէ։ Այսմէջֆանուէն խալոյն կառախումբ մը ղրկուեցաւ՝ արկածեալ կառախումբին ուղեւորները փոխադրելու համար։ Սիրքէճիէն 52 քիլոմեթր հեռուն կը գտնուի արկածին վայրը։ Ուշ ատեն առնուած հեռագրի մը վրայ, եւրոպական կառախումբը Սիրքէճիէն ճամբայ ելաւ, վասնզի Խաւսըմքէօյի և Սպարթա Գուլէի մէջտեղը ուղեւորները եայլն կարելի է ուրիշ միջոցաւ փոխադրել։

ՍԸՎԱԶԻՆ կուսակալի փոխանորդ Մէհմէտ Ալի պէյ Նոյեմ․ 15 թուականաւ կը հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան․— «Ոչ-իսլամներուն զինուորագրութեան կայս․ ֆէրմանը այսօր մեծ հանդէսով կարդացուեցաւ։ Ամէն հասարակութեան հոգեւոր պետին կողմէ յարմար աղօթք մը և ճառ մը արտասանուեցաւ, ես ալ տարրերու միութեան վրայ յորդորներ կարդացի։ Կայսեր թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար աղօթքներ կատարուելէ վերջ, հոգեւոր պետերը ու երեւելիներէ մասնաւոր մարմին մը կազմուեցաւ որ քննութեանց ձեռնարկեց։»

ԷՐԶՐՈՒՄԻ Հարման գիւղին մէջ անցեալ Չորեքշաբթի ժամը 6ին երկու անգամ Հարաւէն դէպի Հիւսիս ուժգին ցնցումներ պատահեր են․ ո և է վնաս մը չկայ։

ՀՕՏԷՅՏԱՅԻ կառավարիչ անուանուեցաւ Թոաղի կառավարիչ Բեամիլ պէյ, Թոաղի կառավարիչ՝ Հօտէյտայի կառավարիչ Իզզէթ պէյ։ Աբրալայի գայմագամ՝ Ջիլէի գայմագամ Ջիա էֆ․, Ջիլէի գայմագամ՝ Տարէնտէի գայմագամ Արիֆ էֆ․։

ԲԱԲԵՐԴԻ Պիլահօր գիւղացի Հաճի Օղլու Մուսթաֆան վիրաւորող և կողոպտող նոյն գիւղացի Յարաճ օղլու Րէճէպ և եղբայրը Իսմայիլ, պէքճի Էահէմ և Սրաղ օղլու Մէհմէտ ձերբակալուած և արդարութեան յանձնուած են։

ՄԱՀՐՈՒԱՆ դատապարտուած և Տրապիզոնի բանտին փախած Պէքճիօղլու Ահմէտ, և իր ընկերները Իսմէր և Սալի՝, զօրաց հետ ունեցած մէկ ընդհարման միջոցին սպաննուած են։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ մարտանաւեր Նոյ․ 13ին Մերսին հասած են ծովակալ Բիլէի հրամանատարութեան տակ։ Այդ մարտանաւերն են Վիքթօր Հիւկօ, Էրնէսթ Ռընան և Ժիւլ Ֆէրրի զրահաւորներէն բաղկացած ֆրանսական տորմիղ մը։ Տեղւոյն իշխանութիւնը պատշաճ մեծարանքները ընծայած է։ Յաջորդ օրը ծովակալը իր սպայակոյտներէն 10ի չափ սպաներու և Մերսինի ֆրանս․ հիւպատոսին ընկերակցութեամբ անպաշտօն կերպով Ատանա գացած, կուսակալին այցելութիւն տուած և գիշերը վերադարձած է։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ․— Սըվազի Կիւմիւշ Հաճի գիւղի մէջ ողողում տեղի ունենալով երեք խանութ և մէկ տուն ամբողջովին կործանած, քանի մը տուն և մզկիթ մըն ալ մասամբ աւերուած է։ Վնասը 2000 ոսկի կը հաշուուի։ Անձի կորուստ չի կայ։ Զարքի Ճատտէսին անանցանելի դարձած ըլլալով այդ ճամբուն բացուելուն և ողողումին պատճառ եղող Էմիր Տէրէի ճամբան շտկելու համար Ամասիոյ կառավարչութենէն արտօնութիւն խնդրուած է։ Արկածեալներուն յարմար տեղեր բնակեցուելուն և ճամբաներուն ալ մաքրուելուն մասին ներքին գործոց նախարարութենէն պէտք եղածը ղեկուցուած է։

ՕՐՏՈՒԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Պօլմա գիւղախումբի Տէրէ գիւղացի Գօջու օղլը Ահմէտ և կինը սրանէ տուն վերադարձած ատեննին, Գարլըճայի առուակէն անցած ժամանակ խեղդուած են։

ԳԱՐԱՍՈՒ գաւառի Էարինճիք գիւղախումբին Կէօլման ագարակին պատկանեալ հողերը գնելով հոն բնակեցուցած 13 տուն գաղթականներու կազմած գիւղին անունը Րէշատիէ պիտի դրուի։

ՍԵԼԱՆԻԿ Թէքօշի Կրավիլ գիւղէն Մինչէն՝ լեառ փախցնող Աշխէցի Ասամ օղլու Հիւսէյին, Տրականի գիւղացի Պէրիմ օղլու Մուսթաֆա ձերբակալուած են։ Վերջերս անձնատուր եղած Բատավիչթան կարծուող անձին Ալիքօյ գիւղացի Մուսթաֆա օղլու Եուսուֆ ըլլալը ստուգուած է։ Բատավիչթա ևս ձերբակալուած է։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

—Ֆրանսայի դեսպանը մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ է ցրտառութեան հետեւանքով։

—Եըլտըզէն գտնուած ժուռնալները քննող յանձնաժողովը մինչեւ հիմա 132 տետրակ քննած է։ Ամէնէն հին ժուռնալին թուականն է 1879։

—Շքօտրայի մէջ տեղացած անձրեւներէն Գըր գետը յորդելով քաղաքին զանազան վայրերը ողողուեր են։ Արկածեալներուն հարկ եղած օգնութիւնները կ'ըլլան։

—Միտիլլիի սպանիական հիւպատոսարանին գաւասը Սթրաթի գինովութեան հետեւանքով սպաննուեր է իր ընկերներէն՝ Տոմպալաքօղլը Ալիի և Անատն Մարուչքօյի կողմէ։

—Գարասիէն կը հեռագրեն թէ Կէօմանիր մէջ ու շրջականները անձրեւները բաւական վնաս պատճառած են․ մարդու և անասունի կորուստ չկայ։

—Էրզրումի մէջ վառելափայտի նուազութիւն տիրելով Պաշքալէէն, ութ ժամ հեռու, հազար թօնօ հանքածուխ պիտի տարուի հոն։

—Մաքսային ընդհանուր տնօրէն Սըրրի պէյ, որ քննութեան համար Պէյրութ գացած է, մէկ շաբաթէն Կ․ Պոլիս պիտի վերադառնայ։

—Կ․ Պոլսոյ ու նահանգներու մաքսատանց օգոստոս ամսուան հասոյթը եղած է 28,861,381 ղրուշ 30 փարա։

ՅԱՆՑԱՆՔԸ
ՀԱՅԵՐԸ ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԸԼԼԱԼՆ Է

Այսպիսի յանցանքի մը գոյութիւնը գիտէինք Սուլթան Համիտի օրով։ Ատիկա կը շարունակէ դեռ գոյութիւն ունենալ Սահմանադրութեան րէժիմին տակ, թէ՛ Թալէաթ պէյի մը և թէ՛ Ճէմալ պէյի մը իշխանութեանը ներքեւ, երկուքն ալ Երիտասարդ-Թուրք, երկուքն ալ զմեզ եղբայրութեան հրաւիրող։

Անցեալ օր, Սեպաստիայէն է որ ուրիշ տեղ կը տեղափոխէին դատական պաշտօնեայ մը, որովհետեւ, ա՛ն Հայ ժողովուրդին զովեստը ընելով յառաջ բերած էր Թուրքի մը հակառակութիւնը։ Հայերը գովելը մեղք մըն է՝ հաւասար Թուրքերն անուանարկելու մեղքին։

Այսօր կը լսենք ուրիշ նմանօրինակ դայթակղական անօրէնութիւն մը։ Սիսի ժանտարմայի հազարապետ Մէհմէտ էֆ․ն Ատանայի արդի կուսակալ Ճէմալ պէյի կողմէ պաշտօնանկ եղած է, ամսականի ալ կրճատմամբ՝ որովհետեւ, Թուրքեր իրեն դէմ կը խօսին և իրեն դէմ կը գանգատին այն վարմունքին համար զոր ունեցած է Սիսի կողմերը տեղի ունեցած խառնակութեանց ատեն։ Անկարելի է որ այս մահմէտականք ուրիշ մահմէտականներ կատարած ըլլայ ճիշդ ինչպէս տեղացիները Հայերը ջարդեցին։ Հնար չէ երեւակայել թէ այս մահմէտական պաշտօնեային սրտին մէջ կրօնական կամ ցեղային թշնամութեան զգացում մը կը տիրէ և թէ այդ զգացումը իրեն գործել տուաւ անիրաւութիւններ տեղացի մահմէտական ժողովուրդին դէմ։

Իր բոլոր մեղապարտութիւնը սա բանին մէջ է որ ինքը, Մէհմէտ էֆ․, պաշտպանած է Սիսը խուժանին յարձակումներուն դէմ և այս ծառայութիւնը հաստատող ձեռքը վկայագիրներ ունի, ստորագրուած Սսոյ միւթէսարիֆէն, նախիքէն և միւֆթիէն, ու Ս․ Կաթողիկոսէն։

Թերեւս պատահած է որ իր այս պաշտպանութեան կատարման ատեն 60 անգամ պարպած մարթինային վիրաւորած և կամ սպաննած ըլլայ յարձակող խուժանէն մէկ քանիները։ Ո՞ր երկրի մէջ տեսնուած է որ ոստիկան մը իրաւունք չունենայ մինչեւ իսկ սպաննել յարձակող չարագործ մը։ Թերեւս, խուժանը զէն ի ձեռին վանելէ ետք, Մէհմէտ էֆ․ յաջողեր է կողոպտուած գոյքերէն մաս մը ետ առնել և զանոնք վերադարձնել իրենց հայ տէրերուն։ Ինչպէս այսպիսի արդար միջամտութիւն մը գանգատող Թուրքեր Ատանայի արդի կուսակալ Ճէմալ պէյի մօտ ընդունելութիւն կը գտնեն։

Անշուշտ, բոլոր այս բարձրաստիճան Երիտասարդ-Թուրքերը փաստ մը ունին այս ընթացքնին արդարացնող։ Մեզ կը խօսին մեղմութեամբ չարին առաջքն առնելու հարկին վրայ։ Այս դրութեամբ մեղմութիւնը պիտի կիրարկուի միշտ ի նպաստ չարագործ խուժանին և կամ զրպարտիչ էշրաֆին ու չարիքն ալ պիտի գործադրուի միշտ Հայերուն հաշւոյն։

Ինչ արտամութիւն, և ինչպէս մարդ պիտի ուզէր հազար բերան ունենալ՝ բողոքելու համար այս դաժան իրականութեան դէմ։

Ազգային Լուրեր

ԱՏԱՆԱՅԷՆ Վահան Թոփիկեան և Տիգրան Թաշճեան անուն երկու բանտարկեալներ Նոյ․ 15 թուականաւ կը հեռագրեն Ազգ․ Պատրիարքարան թէ՝ Կէօքերէկեան էֆ․ի և իր 26 ընկերներուն մասին տրուած որոշումները վերաքննութեան ենթարկելու մասին եղած կարգադրութիւնը գոհութեամբ իմացած են և յանուն արդարութեան կը խնդրեն որ իրենք ևս վերաքննութեան ենթարկուին, քանի որ բոլորովին անմեղ տեղը բանտարկուած են։

ԱՐԱԲԿԻՐԷՆ Նոյ․ 14 թուականաւ կը հեռագրեն Ազգ․ Պատրիարքարան թէ մինչեւ 1318 Ելմալեան տարին իրենց ունեցած պետական տուրքերուն 20 %, իսկ 1318—24 ունեցած պարտքերուն ալ ամբողջութիւնը սկսուած է գանձուիլ պետական պաշտօնէութեան կողմէ և այս մասին փութով Պատրիարքարանի կարգադրութիւնը կը խնդրեն։

ԷՐԶՐՈՒՄԷՆ կը հեռագրեն Ազգ․ Պատրիարքարան թէ Պատրիարքարանի միջոցաւ վերջերս տեղւոյն Իտատիէ վարժարանը դրուած 2 աշակերտներուն տակաւին որոշ թախսիսաթ մը յատկացուած չէ և այս մասին անօրինութիւն մը կը խնդրուի։ Պատրիարքարանի կողմէ կրթական նախարարութեան դիմում պիտի ըլլայ այս առթիւ, որպէսզի նոյն աշակերտներուն համար կարգադրութիւն մը ըլլայ։

ԹՐԻՊՈԼԻԻ (Տրապիզոն) Ազգ․ վարժարանի շինութեան կայս․ ֆէրմանը ստանալու համար, Տրապիզոնի առաջնորդ Տ․ Էմմանուէլ վրդ․ Պոլսոյ սակէ առաջ քանիցս դիմումներ ըրած էր Պատրիարքարան և Պատրիարքարանն ալ իր կողմէ դիմումներ ըրած էր ձեռնհաս պաշտօնատուններ։ Այս անգամ սոյն Կայս․ ֆէրմանը ստացուած է և Պատրիարքարանի կողմէ պիտի ղրկուի Տրապիզոնի առաջնորդ Էմմանուէլ վարդապետի։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ Հովուող հայր Տ․ Սերովբէ քհնյ․ Ներշապուհ, նոյն քաղաքին մէջ ի նպաստ Ատանայի արկածելոց տրուած նուագահանդէսին տեղեկագիրը ղրկած է Պատրիարքարան։ Նմանապէս Սելանիկ—Մանասթր երկաթուղիի գծին վրայ աշխատողներու համար Ներշապուհ քհնյ․ի կողմէ առաջարկուած 50 գործաւորները, Պատրիարքարանի կողմէ ընտրուելով քանի մը օրէն պիտի ղրկուին Սելանիկ Ներշապուհ քհնյ․ի։

ԱՏԱՆԱՅԻ երեք որբ մանուկներ ամիսներ առաջ Ռոստոմեան Ս․ Թագաւոր թաղի վարժարանը ղրկուած էին և հիւանդանալով Պոլիս Ազգ․ հիւանդանոց բերուած, այժմ բոլորովին դարմանուած ըլլալով Ռոստոմեանները խնդրանքին վրայ դարձեալ Ռոստոմեանի պիտի դարձուին։

ԲՂԻԻ առաջնորդին առաջնորդական Պերաթը ստացուած ըլլալով, Պատրիարքարանի կողմէ պիտի յանձնուի Բղիի Ազգ․ առաջնորդարանին։

ՋԷՅԹՈՒՆԻՆ մէջ տղայոց վարժարանաց վարչութիւնը Պատրիարքարանէն Միացեալ Ընկերութեանց փոխանցուած ըլլալով վերջնականապէս, Ընկերութեան անօրէն ժողովը ուսուցիչներուն վճարուելու համար հեռագրով դրամ ղրկեց չորս օր առաջ և այս անգամ ալ ուսուցիչներ ու մեծաքանակ գիրք կը ղրկէ։ Ընկերութիւնը Զէյթունէն զատ ուրիշ նախակրթարաններ ալ շրջակայ գիւղերու մէջ կը բանայ։

ԴԵՐՋԱՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Հոկտ․ 14ին Բաղառիճ գիւղի Զաքարեան Եղիշէ քահանայի որդին 22 տարեկան Խաչատուր երեկոյին մէկ ու կէս ժամ հեռաւորութեամբ Հողէք գիւղը գացած միջոցին, ճամբան չարաչար կը խոշտանգուի Տէվրիչ ալայի տղոց Պէքիրի, իր եղբօր և ծառային ձեռքով։ Յաջորդ օրը ուժաթափ երիտասարդը սայլով կը փոխադրուի գաւառը, ուր քննութեան միջոցին հոգին կ'աւանդէ։ Ոճրագործները ձերբակալուած են։ Կ'սպասուի քննութեանց արդիւնքին։

—Դերջանի գիւղերէն Առաջնորդարանին դիմում եղած է միջնորդել Միացեալ Ընկերութեան հոն դպրոց մը բանալու։ Գիւղացիք յանձն կ'առնեն դըպրոցի շէնք, վառելիք և ուսուցչաց ապրուստ հոգալ զատ տարեկան հինգ ոսկի ևս վճարել։

—Դերջանի բազմամարդ շրջանի մէջ կառավարութեան նպաստով ևս դպրոց մը բանալու ծրագիր կայ։ Այս [illegible] անկիւնին խաւար ու թշուառութեան մէջ մխիթարիչ յոյսեր են դպրոցներու բացումը։

ՄԻՍԻՍԷ կը գրեն թէ նոյն տեղի գիւղերու ոչ-իսլամներուն յատուկ զինուորագրութեան ֆէրմանը պատշաճ հանդէսներով կարդացուած և զինուորագրական գործողութեանց ձեռնարկուած է։

ՆՊԱՍՏԻՑ Միջազգային Յանձնաժողովոյ շաբաթական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի բացակայութեան Մր․ Բիլթ՝ ընդ ատենապետութեամբ Արիստակէս էֆ․ Գասպարեանի։ Զաքար էֆ․ Փափազեան Ժողովին ներկայացուց մէկ շաբաթուան ընթացքին մէջ զանազան վայրերէ հասած հեռագիրներ և գրութիւններ։ Փոխանորդ Հայրը գրութեամբ մը Մարաշի Յաչօլուք, Քիրէճ, Տէյիրմէնտերէ, Կէօզըգնէօր և Ճամուս Կէօյիւք գիւղերուն բնակչաց ցաւալի և հացակարօտ վիճակը կը նկարագրէր և առ այդ դարման մը խնդրած էր։ Մր․ Բիլթ խոյն հեռագրաւ տեղեկութիւն ուզեց Մարաշէն յիշեալ կարօտելոց նկատմամբ և խնդրեց որ որքան նպաստի պէտք ունենալնին անմեն հեռագրաւ։ Բէպիւսիւքէ գիւղէն Տ․ Խաչատուր քհնյ․ Պօղիկեան, իրենց գիւղի վարժարանին 250 աշակերտ համար գրենական պիտոյքներ կը խնդրէր, որոշուեցաւ սոյն խնդրագիրը յղել Միացեալ Ընկերութեան նկատառման։ Հայ-Հռոմէական Պատր․ Փոխանորդ Գօյունեան Սրբազան գրութեամբ մը Յանձնաժողովին նկատառութեան յանձնած է Թարսուսի Իգնատիոս Ծ․ վարդապետ Թերզեանի մէկ գրութիւնը որով այս վերջինը իր անձնական վնասին համար նպաստ կը խնդրէր։ Յանձնաժողովը որոշեց գրել յիշեալին որ տեղւոյն Միջազգային Յանձնաժողովին դիմէ։ Թօփալեան էֆ․ Ժողովին մատոյց Տէօրթ Եօլի Փառէն վարդապետէն ստացուած մէկ հեռագիրը, որով 300 ոսկի նպաստ մը խնդրած է Որբանոցին համար, որոշուեցաւ այս մասին ո և է որոշում յետաձգել յաջորդ նիստին։

ԱԶԳ․ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ․— Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Եվէրէկի Ս․ Եկեղեցւոյ քահանաներէն Տ․ Յակոբ քահանայ Կ․ Տէր Յարութիւնեան հինգ օսմ․ ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս ձեռամբ մր․ Յակոբ աղա Խարեանի։

—Հանգուցեալ Պօղոս էֆ․ Դիլլճճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու օսմ․ ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս Կօպէրնիկ Ն․ Կէվրէկեան ի Բարիզ։ (Կցիլ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ իր 1909-10 նստաշրջանին Ե․ նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ Ուրբաթ, 20 Նոյեմբեր, ժամը ճիշդ 8ին, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Կը խնդրուի որ հաճիք անպատճառ ներկայ գտնուիլ, որպէսզի ժամուն և Ձեր ազգասիրական պարտականութիւնը կատարել։

Մնամ յարգանօք
Ազգային Ժողովոյ Ատենապետ
ՏՕՔԹ․ ՏԻԳՐԱՆ ԱՃԷՄԵԱՆ

Օրակարգ․— 1․ Ընթերցում Գ․ Ատենագրի Ազգային Ժողովոյ։ 2․ Ընտրութիւն Նախագահից Դիւաններու։ 3․ Ելմտացոյց Կեդր․ Սնտուկի։ 4․ Տեղեկագիր Երուսաղէմի Հայոց Վանուց Խորհրդարանական Յանձնաժողովոյ (Շարունակութիւն վիճաբանութեան)։ 5․ Տեղեկագիր Սահմանադրական Դիւանին՝ Թրքահայոց բաղձանքները Ս․ Հայրապետին ներկայացնող գրի մասին։ 6․ Տեղեկագիր նոյն Դիւանին՝ Օսմ․ Խորհրդարանին մատուցանելի յիշատակագրի մասին։ 7․ Տեղեկագիր Վարչ․ Ժողովին՝ ի մասին Աղթամարայ խնդրոյն։ 8․ Ազգ․ Կեդր․ Վարժարանի խնդիր։

Ատենապետ
ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

ԲՈՂՈՔ ԸՆԴԴԷՄ
ՀԱՅ ԿԱԹՈԼԻԿ ԱԶԳ․ ԺՈՂՈՎԻՆ

Տասներկու տարի անընդհատ երկու հակառակ կուսակցութիւններ Հասունեան, Հակահասունեան իրարու դէմ մահու չափ մաքառելէ ու կռուելէ ետքը, ազգային իրաւունքներու յաղթութիւնը կը պսակուի Լեոն ԺԳ․ Ս․ Քահանայապետին իմաստուն քաղաքականութեամբ որ վերջ մը տալով ազգատեաց և մահաբեր կռւին՝ պաշտօնապէս յետս կոչեց Ռէվերսուրիւս կոչուած կոնդակը, որուն պատճառաւ Հայ-կաթոլիկներն իրարու դէմ զինուած էին։ Միթէ տարիներու հոլովմամբ ջնջուեցա՞ւ այս հիմնական օրէնքը որ այս անգամ Քահանայապետը առանց օսմ․ կառավարութեան օրէնքին անսալու և Հայ-կաթոլիկներու իրաւունքը յարգելու, Ազգային Ժողովին կամքէն առաջ՝ ինքնաբերաբար, Գեր․ Գոյունեանը կը զրկէ իբր տեղապահ։ Այսպիսի ապօրէն որոշման մը դէմ կը բողոքեն Տրապիզոնի Հակահասունեանները։

Հեռագրական Բաժին

ՀԱՄԲՈՒՐԿ, 28․— Համպուրկիշէր Ֆօրէսպէնտեն թերթը կը կարծէ որ Պ․ տ'Էրէնթալի և Պ․ Իզվոլսքիի միջեւ մղուած պայքարը այս վերջնոյն գործն է։ Ինչու համար Պ․ Իսվոլսքի Ռաքոնիճի գացած է։ Եւ սակայն Աւստրիա չի կրնար անտարբեր մնալ պալքաններու մէջ ռուսական ազդեցութեան աճումին։ Այս թերթը լաւ մը չի հասկնար թէ ինչու ռուս մամուլը կը պահանջէ Պ․ տ'Էրէնթալի վաւերաթուղթերու ամբողջական հրատարակումը։ Կ'ուզէ՞ որ քիչ բարեկամական անխորհրդապահութիւն մը գործէ, որպէսզի կարելի ըլլայ իր անպարկեշտութիւնը երեսին տալ։ Աւստրիական մամուլն ալ պէտք չէ մղէ Պ․ տ'Էրէնթալը յայտարարութիւններ ընելու։

ՊՈՒՔՐԷՇ, 28․— Խորհրդարանին բացումը տեղի ունեցաւ կէսօրին, ի ներկայութեան դիւանական մարմնին և պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաներու։

Ահաւասիկ գահաճառին էական մասերը․

«Յարատեւ և չափուած գործունէութեան մը շնորհիւ, Ռումանիա այնպիսի դիրք մը գրաւած է որ Եւրոպական քաղաքականութեան մէկ կարեւոր ազդակը համարուելու իրաւունքը ստացած է։

«Այս դիրքը պահելու համար պէտք է անդադար հետապնդենք մեր զինուորական զօրութեան աճման։»

Գահաճառը երկարօրէն ծափահարուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ, 28․— Այս առաւօտ երեսփոխանական ժողովի գրասենեակներէն միոյն մէջ տեղի ունեցաւ բազմաթիւ կարեւոր անձնաւորութիւններու մէկ հաւաքումը, որոնք հանրապետական կուսակցութեան զանազան բաժանումներուն կը պատկանին։ Կարծիքներու փոխանակութենէ մը ետքը, որոշուեցաւ կորովի միջոցներ ձեռք առնել չէզոքացնելու համար եպիսկոպոսներու սկսած քաղաքական պայքարը։ Կառավարութիւնը, որուն կարծիքը առնուած էր կէս պաշտօնապէս, բոլորովին համամիտ է այս մասին։

ԲԱՐԻԶ, 28․—Նովոյէ Վրէմիա յօդուած մը կը նուիրէ ռուս-գերմանական յարաբերութեանց խնդրին։ Կ'աւելցնէ որ եթէ Ֆրանսայի և Անգլիոյ բարեկամական յարաբերութիւնները լաւ հետեւանքներ ունեցան, նոյնքան ճշմարիտ է որ Ռուսիոյ բարեկամութիւնն ալ այդ երկու պետութիւններու հաւասարապէս հարկաւոր է։

ԴԷՀՐԱՆ, Նոյ․— Զինճանի ըմբոստ ցեղապետները Սալար խանի և պարսիկ զօրքերուն անձնատուր եղան։ Զինճանի մէջ հանդարտութիւնը կը տիրէ։

ԲԱՐԻԶ, 21․— Ալճէրիոյ զինուորագրութեան բնիկ նախկին քարտուղարը ռէվոլվէրի քանի մը հարուածներ արձակեց Պատերազմական նախարարին վրայ, որուն հետ էր նաև իր սպայակոյտը։ Միայն Զօր․ Վէնան թեթեւակի վիրաւորուեցաւ ճակատէն ու ծոծրակէն։ Ոճրագործը ձերբակալուեցաւ։

ՀՌՈՄ, 28․—Խանիայէն կը հեռագրեն թէ Կրետէի խնդրոյն վերջնական կարգադրութեան և Յունաստանի միացման համար տէրութեանց միջամտութիւնը ձեռք բերելու նպատակով մեծ գրգռութիւն կը տիրէ կղզւոյն մէջ և [illegible] շատ կը [illegible]։

ՊԷԼԿՐԱՏ, 28․— Սերպօ-աւստրիական յարաբերութեանց մէջ ո՛չ միայն բարւոքում, այլ և երկու երկիրներուն միջեւ զգալի մեղմացում մը կը դիտուի, ինչ որ սակայն [illegible] ժողովրդական եղող թշնամանաց բարեկամութեան չպիտի վնասէ։

ԹԱՏՐՈՆ․— Շիշլիի Հայ Երիտասարդաց Միութեան կողմէ այս ուրբաթ գիշեր փայլուն ներկայացում՝ Վարիէթէի մէջ։ Պիտի ներկայացուին Սեօնմեզ պիր աթէշ և Աբիսողոմ աղա կատակախաղը ծանօթ զաւեշտարան Ե․ Թօլաեան պարագային յարմար դասախօսութիւն մը պիտի ընէ։

ՊԱԼՔԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ․ ԱԶԳ․ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՍՕՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ՝ 3,000,000 ՖՐ․

Պոլիս, 12/25 Նոյեմ․ 1909․
Տ․

Պատիւ ունինք Ձեզ ծանուցանելու թէ մեր Կ․ Պոլսոյ Ընդհ․ Գործակալութեան շրջանակին և անկէ կախումն ունեցող Ենթ-Գործակալութեանց բոլոր գործառնութիւնները — վերոյիշեալ Ընդհ․ Գործակալութենէ տրուած — Հրդեհի ապահովագրութեան մուրհակները անոնք՝ որոնք վնասի մը ենթարկուած չեն, և որ շարունակման մէջ են մինչեւ այսօր, այսօրուընէ փոխանցուած են «Ռօսիա» Ապահովագրական Ընկերութեան, որուն Թուրքիոյ մասնաճիւղը կը գտնուի Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Ազարեան խան։ Յիշեալ Ընկերութիւնը այսօրուընէ կը ստանձնէ Հրդեհի բոլոր այն վնասները որոնք կըրնան պատահիլ սոյն մուրհակներուն վրայ։

Ուստի կը խնդրենք որ, հաճիք նկատի առնել վերոգրեալ պարագան և ներկայացնել ձեր ապահովագրական մուրհակները (Բօլիս տ'Ասսիւրանս) «Ռօսիա» Ընկերութեան գրասենեակները, ուր ձեր փափաքին համեմատ, յանուն մեր Ընկերութեան տրուած մուրհակն կրկին պիտի ստորագրուի, և կամ փոխանակուելով, նոյն Ընկերութեան անուան ուրիշ նոր մը պիտի տրուի։

Հաճեցէք, ընդունիլ Տ․, մեր յարգանաց հաւաստիքը։

Յանուն «Պալքան» Ապահովագրական Ազգային Ընկերութեան
Դիր-Տնօրէն՝ Է․ ԱՌԻԷ

* * *

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կեդրոն՝ Ս․ ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ

Ապահովագրութիւններ Կեանքի, Հրդեհի, Ծովային, այլ և այլ Արկածներու, և Ապակիներու կոտրելուն դէմ։

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,666,666 ՖՐ․
ԵՐԱՇԽ․ ԳՈՒՄԱՐ 187,322,000 »

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ ԹՈՒՐՔԻՈՅ
Վոյվոտա, Ազարեան խան, Ղալաթիա

Պոլիս, 12/25 Նոյեմ․ 1909․
Տ․

Վերոգրեալ Սօֆիայի «Պալքան» Ապահովագրական Ազգային Ընկերութեան Շրջաբերականին համեմատ, պատիւ ունինք Ձեզ ծանուցանելու թէ, այսօրուընէ ստանձնած ենք նոյն Ընկերութեան Կ․ Պոլսոյ — այսինքն մայրաքաղաքիս — Ընդհ․ Գործակալութեան և անկէ կախումն ունեցող Ենթ-Գործակալութեանց՝ ցայսօր վնասի չենթարկուած և շարունակման մէջ գտնուող հրդեհի մուրհակներուն վաւերները։

Ուստի, կը խնդրենք որ հաճիք «Պալքան» Ընկերութեան ձեր մուրհակները ներկայացնել մեր գրասենեակները, որ ի Ղալաթիա Վոյվոտա փողոց Ազարեան խան, ո՛ւր Ձեր փափաքին համեմատ կրկին պիտի ստորագրուին մեր կողմէ, և կամ պիտի փոխանակուին մեր իսկ մուրհակներով։

Հաճեցէք, ընդունիլ Տէր, մեր յարգանաց հաւաստիքը։

«Ռօսիա» Ապահովագրական Ընկերութեան Թուրքիոյ Մասնաճիւղին
3—1 Տնօրէն՝ Ա․ ՀԻՒՐՄԻՒԶ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈԳ․ ԸՆԿ․
(ԻՏԱՐԷԻ ՄԱՀՍՈՒՍԷ)

Յիշեալ Ընկերութեան բաժնեթուղթերը, ըստ առաջնոյն, կը շարունակենք վաճառել, մեր արձանագրած քանակութիւնը ամբողջապէս յանձնելու պայմանաւ։ Գնել փափաքողները կրնան նաև դիմել մեզ Ուր․ և Կիր․ օրերը։

Ամէն անոնք որոնք կը փափաքին այժմէն իսկ ի ձեռին ունենալ դրամատան ընկալագիրը, թող հաճին դիմել Կալաթա, Բէրայէթ խան, Ռուսական Պանքան, և ներկայացնել մեր տուած ստացագիրը և առ հաշիւ վճարուած գումարը ամբողջացնելու համար մնացորդը վճարելով ստանալ յիշեալ դրամատան ընկալագիրը։

2-1 ՀԱՅԿ և ՆՇԱՆ ԱՆՏՕՆԵԱՆ
Կալաթա, Նորաստեղծեան-խան.

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

16 Նոյեմբեր, 1909

Օսմ. քօնսօլիտէ բացուեցաւ	Ղրշ.	102 22½
» » ամենէն վար	»	102 21½
» » » բարձր	»	102 25
» » գոցուեցաւ	»	102 23
Երկաթուղի բացուեցաւ	Ֆր.	217 25
» ամենէն վար	»	215 12½
» ամենէն բարձր	»	217 87½
» գոցուեցաւ	»	217 50
Օսմ. Պանքա	Լ. Օ.	20 30
Տիւքէթի Խայրիյէ	» »	—
» » Համիտիյէ	» »	4 25
Թրամվայ բաժնեթուղթ	» »	7 90
» ժուիսանս	» »	3 90
» պարտաթուղթ	Ֆր.	492 50
Անատոլուի Երկթ. բժնթղթ.	»	517
Պոլսո Դարաայոլու	»	415

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Պէշլիք	103 20
Մէթալիք	101
Մէճիտիէ	108 09
» մանրուք	104 30
20 ֆրանքնոց	87 14
Անգլ. Ոսկի	110 4
Բօլ Էմբերիալ	90 40
20 մարքնոց	107 20
Րուպլի	8 63

ՏՈՔԹ. ՋԱՐԳՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ-ԲԺԻՇԿ

Կոկորդի, Քիթի եւ Ականջի

Վկայուած Բարիզի Համալսարանէն

Նախկին օգնական-բժիշկ

ՊՕՐՏՕՒ Հիւանդանոցներու

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ՝ այսուհետեւ ի դիւրութիւն իր յարգոյ յաճախորդաց բաց ի Երեքշաբթի և Շաբաթ առաւօտներէ, ամէն օր 2-6 (ը. թ.) կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները գիտական ամենավերջին մեթոտներով՝ Պոլիս՝ Կամուրջին գլուխը, Մ. Կ. Նարկիլէճեան էֆ.ի դեղարանը։

Ըստ առաջնոյն ամէն օր կէս օրէ վերջ, հիւանդ կ'ընդունի իր բնակարանը, Բերա, Ագա-Համի Սադըզ Ագաճ թիւ 6։ Երկուշաբթի և Շաբաթ օրերը կը գտնուի ժամը 8-10 (ը. ե.) Շիշլիի Մոնկանց միջազգային հիւանդանոցը, և 10էն 12 (ը. ե.) նոյն հիւանդանոցին Բլինիքը, Բերա, ռուսական դեսպանատան դիմաց Ապուտ էֆ. խան, թիւ 22 ապարթմանը։ Չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ձրի։ 36—29

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի հրատարակութեան համար ղրկուած ձեռագիրները թղթին մէկ երեսը միայն և կարելի եղածին չափ յստակ գրել։

ՕԹԷԼ ՃԱՆԻԿ

Ա. ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ

Մաքսի մեծ պողոտային վրայ նոր կառուցուած Ուղեւորներու գոհունակութիւնը երաշխաւորուած է։

DEUTSCHE BANK

ՏԷՕՅՉԷ ՊԱՆՔ

ՊԷՐԼԻՆ

Հիմնեալ 1870ին

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	Մարք 200,000,000
Պահեստք ի վերջ 1908ի	103,699,000
Շահաբաժինք 1899էն 1903, 11%, 1904էն 1908 12%	

Մասնաճիւղք՝ Պրէմէն, Տրէզտէն, Ֆրանքֆօրդ, Համպուրկ, Լայպցիկ, Միւնիխ, Լոնտոն, Նիւրնպէրկ, Վիսպատն։

Մասնաճիւղ ի Կ. Պոլիս։

Գլխաւոր կեդրոն Կալաթա, Վօյվօտա փողոց, 25-27, Անատոլուի Երկաթուղիի ընկերութեան պաշտօնատուներին մէջ (որ շինուելու վրայ է)։

Գործակալութիւն Պոլսոյ կողմը, եւ առժամեայ գրասենեակ Տնօրէնութեան, Պասմաճեան Խան, Աշիր էֆ. Քիթիպխանէ փողոց։

Սնտուկը բաց պիտի ըլլայ ժամը Յուկէսէն 4, ուրբաթ օրերը Յուկէսէն 1։

Տէօյչէ Պանքին Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը կ'զբաղի ամէն տեսակ Պանքայի գործողութիւններով.— Հաշուընթացներ կը բանայ։ Ի տես կամ պայմանով վճարելի գումարներ կ'ընդունի։ Հաշուընթացով փոխատուութիւն կ'ընէ երաշխաւորութեան փոխարէն։— Թուղթեր կը զեղչէ։— Ներքին գաւառներու եւ արտասահմանի ամէն կարեւոր հրապարակներու վրայ չէք եւ փոխանակագիր կը գնէ ու կը վաճառէ։— Կուտայ վարկի նամակներ, վճարման հրամաններ, թէ՛ գրով եւ թէ հեռագրով, աշխարհի ամէն կարեւոր հրապարակներուն վրայ։— Ամէն երկիրներու մէջ կը գանձէ մուրհակներ ու առնելիքներ։— Ապրանքներու ներածման համար վարկ կը բանայ առեւտրական թուղթերով։— Կ. Պոլսոյ և օտար Սակարաններու մէջ արժեթուղթեր կը գնէ ու կը վաճառէ։ —Արժեթուղթեր ի պահ կ'ընդունի։

Ղ. ՃԱՆՃԻԿԵԱՆ

21, Ամերիկեան խան, Կ. Պոլիս

Երկար տարիներէ ի վեր Թուրքիոյ և Ամերիկայի մէջ հաստատուած Ճանճիկեան տունը, ճամբորդներու աւելի դիւրութիւն մը ընծայելու համար Պոլսոյ մէջ ճիւղ մը բացած է։ Արագընթաց և մաքուր նաւերու տոմսեր կուտայ Պոլիսէն Ամերիկա և փոխադարձաբար 16 օրէն։

Ամերիկայէն իրենց բարեկամներուն դրամ ղրկողներ կրնան դիմել B. H. Janjigian, 21 Kneeland St. Boston. Mass. 10—8

ՊԱՅՄԱՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

Բաժնեգիններն վճարելի են բացարձակապէս կանխիկ։ — Չնորոգուած բաժանորդագրութիւնք խոկոյն կը դադրին։ — Դրամի ուղարկման լաւագոյն միջոցն է ՄԱՆՏԱ—ՓՕՍԹԸ։ — Դրամի փոխարէն նամականիշ ալ կ'ընդունուի՝ 105 ղշ.ի նամակագրոշմը 100 ղշ.ի հաշուով։— Դրամի ուղարկման ծախսերը բաժանորդաց կը պատկանին։— Թերթին պաշտօնական ստացագրին փոխարէն եղած վճարումները միայն օրինաւոր են։— Ամէն տեսակ անհատական կամ շահու վերաբերող ծանուցումներ վճարումով են և առանձինն կը սակարկուին։ Ձրի են միայն հանրօգուտ հրատարակութիւնները։

Banque Russe

POUR LE COMMERCE ETRANGER

ԱՐՏԱՔԻՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՔ

Կալաթա, Վոյվոտա փողոց, Ատալէր խան

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՔ

Կալաթա, Վոյվոտա փողոց

Օսմանեան Կայս. Պանքային դիմաց

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՔ Ի ՍԹԱՄՊՕԼ

Սուլթան Համամ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի Ս.ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ

Հիմնուած 1871ին

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒԲԼԻ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ

Ի Բարիզ, Լոնտոն, Ճենովա

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ Ի ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ

Աքերման, Արխանկէլ, Աստրախան, Բագու, Եկատերինոտար, Ելիսաւէթկրատ, Քերսոն, Քիէվ, Քօգլօֆ, Քրէմէնչուկ, Մոսկուա, Նիքօլայեֆ, Նիժնի-Նովկորոտ, Նովօրոսիսք, Նիքօլայեֆ, Օտեսա, Օմսք, Բէյմ, Բոլթավա, Ռիկա, Սարաթօֆ, Սիմպիրսք, Սիմֆէրօբօլ, Թօմսք, Թիւմէն, Վէլիքի-Ուսթուգ, Վիթէպսք, Վոլոկտա, Վօռնէժ.

Պանքայի և Սակարանի ամէն տեսակ գործառնութիւններ կ'ընէ։ Ապրանքի վրայ դրամ փոխ կուտայ։ Յանձն կ'առնէ ապրանքներ ծախել յանձնառութեամբ։

Նպաստաւոր պայմաններով վարձու կուտայ ՍԷՅՖ դրամարկղեր, որոնք ամէն ապահովութիւն կ'ընծայեն։

ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ
ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՏՈԿՈՍՈՎ

ԻԼԱՆ

Իսթանպօլ Լէյլի Իտատիսինին էքմէք, սիւտ, եումուրթա մուգավէլէնամէլէրէ ֆի 20 Թըշրինը սանի սէնէ 1325 թարիխինտէ միւնգազի օլաճաղընտան պինաէն մէքթէպը մէզպուրէ պիր սէնէ զարֆընտա լիւզումը օլան էրզագը մէզքիւրէնին իթասընա թալիպ օլանլարըն չէրաիթը մուգավէլէյի անլայըպ միւնագասայա իշթիրաք էթմէք իւզրէ, էվվէլ էմրտէ պէյ աղչէլէրինի վէ նախտ միւլթէզէր քէֆալէթնամէլէրինի ալարագ մէքթէպ մուհասէպէսինէ կէլմէլէրի վէ թարիխը մէզքիւրտէ գատար չէրայիթի մէզքիւրէ մուճիպինճէ թէահիտ իյլէյէճէքլէրի Փիյաթը միւպէյյին գափալը զարֆլարընը մէքթէպ Իտարէսինէ թէսլիմ իթմէլէրի իլան օլունուր։ 4—4

Ֆի 24 Թըշրինը էվվէլ սէնէ 325.

Ժ. ԿՐՈՒՎԼԷ, Հ. ԱՐՔԱՆՊՈՒՐ եւ ԸՆԿ

ՓԱՐԻԶ

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՄԲ

ՋԵՌՈՒՑՈՒՄ. ՀՈՎԱՄԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ. ՋՐՀԱՆՆԵՐ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

ՄԻԱԿ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

ՄԻՐԶԱ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԵԼԵԿՏՐԱՄԵՔԵՆԱԳԷՏ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏ

Կիւմիւշլիւ-խան, Թ. 6, Կալաթա

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828—1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ՓԱՐԻԶ, ՓԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ 9

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրեալ դրամագլուխ	25	միլիառ	Ֆր.
1907ին գանձուած ապահովագին	28	միլիոն	»
Մինչեւ 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	350	»	»
Դրամագլուխ և պահեստք	134	»	»

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	338½	»	»
1907ին գանձուած ապահովագին	12½	»	»
Մինչեւ 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	231	»	»
Դրամագլուխ և պահեստք	179	»	»

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան կրկին ճիւղերու դրամագլուխն ու պահեստը խոշոր գումար մը կը կազմեն որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց, Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի ԴԵՐԱԶԱՆՑ քան ուրիշ ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերն ամէնէն աժան գիներով օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ԵՒԼՆ.։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհանուր Տնօրէն	ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԵՐԼԵԱՆ
Պետ կենաց ճիւղին	ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Սթամպօլ, Սուլթան-Համամ, Քամպէրճի Օղլու բասամ։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՁՈՒԼԱՐԱՆ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒ

ԳՐԻԳՈՐ ՌԱՖԱՅԷԼԵԱՆ

ՊԱՊԸ ԱԼԻ, ՃԸՂԱԼ ՕՂԼՈՒ ԵՕԳՈՒՇՈՒ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Երեսուներհինգ տարիներէ ի վեր հիմնուած այս Ձուլարանը վերջերս Եւրոպայէն կատարելագործուած նոր մեքենաներ բերած է եւ պատրաստ է, առաջուան պէս, Հայերէն, Թուրքերէն, Ֆրանսերէն, Յունարէն, Եբրայեցերէն, Պուլկարերէն եւ Հայկերէն տառեր ձուլել: Ձոխ տեսակ մասնաւորապէս Հայերէն տառերու: Ձուլարանիս սեփականութիւնն է Ճանիկ Արամեանի փորագրած կաղապարները՝ Արամեան գեղեցիկ տառերու համար: Ճոխ տեսակ նոյնպէս եւ Թուրքերէնի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր տառեր Արաբերէնի եւ Պարսկերէնի համար:

Տառերու բաղադրութեան եւ պատրաստութեան համար մեծ խնամք կը տարուի: Տոկունութիւնն ու գեղեցկութիւնը երաշխաւորուած:

Քսան տարիէ ի վեր Ձուլարանս մասնաճիւղ մըն ալ Գահիրէի մէջ ունի, որ բացի Եգիպտոսէն՝ գործառնութեան մէջ է Թունուզի, Պարսկաստանի եւ Հնդկաստանի հետ:

Գաւառներէն յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին եւ կը կատարուին խնամքով:

Փափաքողներուն տառացուցակներ կը ղրկուին:

ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

☞ Քիչ օրէն հրապարակ պիտի ելնէ նաեւ բոլորովին նոր տեսակ կաղապարներու վրայ ձուլուած 16 փունթօ բուրքերէն գեղեցիկ տառեր:

☞ Երկար տարիներէ ի վեր սոյն Ձուլարանին պաշտօնէութեան մէջ գտնուող խաչիկ աղա Ազբերեան (Պապա խաչիկ) այլ եւս սոյն հաստատութեան մէջ չի ծառայեր: 50—11

ՇԻՐՔԷԹԻ-ԽԱՅՐԻԷ

Շիրքէթի-Խայրիէի Վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 1000 քիլօ ռուսական Թէրէպանթինի հայթայթումը։

Նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1909 Դեկտ. 1 Չորեքշաբթի օր։ Մասնակցիլ ուզողներէն կը խնդրուի որ Ընկերութեան կեդրոնատեղին դիմեն՝ միասին բերելով հայթայթման ամբողջութեան 10%ին հաւասար գումար մը կամ օրինաւորապէս վաւերացեալ երաշխաւորագիր մը։

Շիրքէթի-Խայրիէի թիւ 1, 15 և 25 առաջնորդուն և թիւ 18 ու 20 շոգենաւներուն անուրդով վաճառումը լրագրաց մէջ ծանուցուած ըլլալով՝ անուրդը տեղի ունեցաւ դիտողներու ներկայութեան, բայց տրուած գինները գոհացուցիչ չգտնուեցան։

Հետեւաբար՝ Ընկերութեան Վարչութիւնը նորէն-կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ անուրդը վերաբացուած ըլլալով մասնակցիլ ուզողները պէտք է Ընկերութեան կեդրոնատեղին դիմեն 100 ոսկիի երաշխաւորութեան գումար մը տանելով ի միասին, մինչեւ 1909 Դեկտ. 11, շաբաթ օր, յորում տեղի պիտի ունենայ վերջնական անուրդը։

Տնօրէնութիւն

25 Նոյ. 1909. 5—3

ԹՈՂ ԿԱՐԴԱՆ

ԱՆԱԽՈՐԺ ՀՈՏԸ ՈՒ ՀԱՄԸ ԱՌՆՈՒԱԾ

ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Huile de Foie de Morue Désodorée

Թէեւ չատեր Մօրիւի ձկան իւղին կարգ ուրիշ յատկութիւններէն օգտուիլ կ'ուզեն, սակայն անոր անախորժ հոտէն ու համէն զարշելով չեն կրնար գործածել. ուստի այժմ նոր մեթոտով մը իր բաղադրութեան առանց վնասելու, այդ անախորժ հոտը ու համը ջնջուած է, այնպէս որ ամենէն փափուկ ստամոքսներն իսկ կրնան զայն մարսել։

Վստահ ըլլալու համար ամէն ոք կրնայ Դեղարանիս մէջ փորձել։

Կեդրոնատեղին Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Համիտիէ ահլիյի դէմ ԱԲԻԿ ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ Դեղարանը և Գալաթ-Սէրայ օգլային Կոզմընկերութեան դէմ ՏՐԴԱՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ դեղօրէից վաճառատունը։

Պոլսոյ և գաւառներու ամէն համբաւաւոր դեղարաններու մէջ կը գտնուի։

Պոլսոյ մէջ 100 տրամնոց շիշեր հինգ ղրուշի կը ծախուին։ 90—13

ՊԱՀՐԻՅԷ ՆԷԶԱՐԷԹԻՆՏԷՆ

340 գանթար չուլ քիրէճի.

2750 չէքի թաշ.

60,000 ատէտ պիրինճի ճիվա պուլչըգ Թուղլասը.

45 չուվալ Ֆրանսըզ սու քիրէճի.

15 քէպիր Փէշը Հուլլիք չիմէնթօսը.

450 ատէտ կալվանիզլի օլուգլը սաչ.

8 Փըչը միսմար գարֆիլթա.

Գասըմ Փաշա դըրսանէսի Թամիրի իչին լիւզումը անիլի օլան պալատա մուհառրէր էշեաի գալէմ էյլէա միւզայէտէ խափմէք իւզրէ մէվքիի միւնագասայա գօնուլտուղընտան պուլունաքըն իթասընա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աքչէլէրինի միւլթազըմըն նիհայէթ Թըշրինը սանիի բաւմինին եւմի իքինճի ճումաա իրթէսի կիւնինէ գատար Պահրիյէ մէսարիֆաթ Տայիրէսի պիրինճի չուպէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի վէ Փիյաթլարը հատտը իթիխալը պուլունդը հալտէ եէվմի մէզքիւրտէ գադարը գամիլէյի իթա օլունաճաղը իլան օլունըր։

15 Թըշրինը սանի սէնէ 325.

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 ՕԳՍ. 2/14 ԵՒ 1320 ՄԷՖ. 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. Գրասենեակը, Ղալաթիա Նաղըլ խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց կամ հետեւեալ հասցէներուն։

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ։
» Մ. Ի. Սառօք, Շէյխ-իւլ-Իսլամ խան, Պահչէ Գաբու թիւ 10։
» Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց։
» Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալէքսանտր Ալէքսիատիս Շուկայի հրապարակ։
» Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց։
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան։
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.։
Մօտրիկիւղ Մ. Ա. Անկէլիտէս. կայարանի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Բէչէճեան էֆ.։

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ԱՆԺ ՓԻԹՈՒ

Է.

ԵՐԿԱՐ ՍՐՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՕԳՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սեւ մարդը գլուխը վեր վերցուց, քանզի կը սկսէր նշմարել որ ատեն ատեն Փիթուի զարմացկոտ ակնարկը դէպի վեր, կէտի մը կ'ուղղուէր։ Տեսաւ պատուհանը, բայց Բոթէյրին սեւ մարդուն չարժումը գուշակած էր և թռչունի մը պէս արագ, աներեւոյթ եղած էր։

—Ինչ կը նայիք հո՛ն վերը, հարցուց մարդը։

—Ա՛, պարոն, ըսաւ Փիթու ժպտելով, նկատեցէք որ ձեզ բնաւ թէ չատ հետաքրքիր էք։

—Որովհետեւ կ'ըսէք թէ, վերսկսաւ մարդը, այս գիրքը ձե՞րն է։

—Այո՛, պարոն, պատասխանեց Փիթու։ Կ'ուզէ՞ք զայն կարդալ։

Եւ Փիթու պարագային յարմար Լատիներէն խօսք մը արտասանեց։

—Պարոն, ըսաւ սեւ մարդը, ձեր հագուստներուն տուածէն աւելի բարձր վիճակ մը ունենալ կը թուիք, հետեւաբար ձեզ կը ձերբակալեմ։

—Ինչպէ՞ս, զիս կը ձերբակալէ՞ք, ըսաւ Փիթու զարմացումի գագաթնակէտը հասած։

—Այո՛, պարոն, հետեւեցէ՛ք ինծի, կը խնդրեմ։

Փիթու այլ եւս վեր չնայեցաւ, այլ իր չորսդի. և նշմարեց երկու ոստիկան որոնք սեւ մարդուն հրամաններուն կը սպասէին. երկու ոստիկանները գետնին տակէն ելած կը թուէին։

—Տեղեկագիրը գրեցէ՛ք, պարոններ, ըսաւ սեւ մարդը։

Ոստիկանը Փիթուի ձեռքերը չուանով մը կապեց և Տօքթ. Ժիլպէրի գիրքը առաւ։

Յետոյ Փիթուն կապեց պատուհանին տակ գտնուած օղակի մը։

Փիթու սկսաւ պոռալ, բայց կրկին լսեց այն ձայնը որ այնքա՜ն ազդեցութիւն ունէր իր վրայ և որ կը մրմնջէր.—«Թո՛ղ տուէք որ ընեն։»

Ուստի Փիթու թող տուաւ որ ընեն այնպիսի հլութեամբ մը որ չատ գոհ թողուց ոստիկանները և մանաւանդ սեւ մարդը։ Այնպէս որ, առանց ո և է կասկածանքի, գիրքը հոն թողած՝ ագարակ մտան երկու ոստիկանները սեղան մը առնելու համար, իսկ սեւ մարդը… յետոյ պիտի գիտնանք թէ ինչո՛ւ համար։

Հազիւ թէ ոստիկանները և սեւ մարդը ներս մտած էին երբ ձայնը կրկին լսուեցաւ։

—Ձեռքերնիդ վերցուցէ՛ք, կ'ըսէր ձայնը։

Փիթու ո՛չ միայն ձեռքերը այլ և գլուխն ալ վերցուց և տեսաւ Բոթէյրինի ժպտուն և սարսափահար դէմքը. ձեռքը դանակ մը բռնած էր. «Քիչ մը, քիչ մըն ալ բարձրացուցէք» կ'ըսէր։

Փիթու ոտքի մատներուն վրայ բարձրացաւ։

Բոթէյրին դուրս ծռեցաւ, դանակը չուանին դպաւ և Փիթու վերստացաւ իր ձեռքերուն ազատութիւնը։

—Դանակը առէ՛ք, ըսաւ Բոթէյրին և կտրեցէ՛ք այն չուանը որ ձեզ օղակին կը կապէ։

Փիթու խօսքը կրկնել չտուաւ. չուանը կտրեց և բոլորովին ազատեցաւ։

—Հիմա, ըսաւ Բոթէյրին, ահաւասիկ երկու ոսկի. աղէկ սրունքներ ունիք, փախէ՛ք, Բարիզ գացէ՛ք և Տօքթօրին իմաց տուէք ամէն բան…

Խօսքը չկրցաւ աւարտել, ոստիկանները կուգային և երկու ոսկին ինկան Փիթուի ոտքերուն առջեւ։

Փիթու չուտով մը առաւ գետնէն։ Արդարեւ ոստիկանները դրան սեմին վրայ էին ուր վայրկեան մը զարմացած կեցան տեսնելով որ իրենց այնքա՜ն պինդ կերպով կապած տղան ազատ էր։ Անոնց տեսքէն Փիթուի մազերը ցցուեցան։

Ոստիկանները և Փիթու պահ մը կեցան նապաստակի և որսական չունի դիրքին մէջ, անշարժ եւ՝ զիրար դիտելով։ Բայց, ինչպէս չունին ամենափոքր շարժումին նապաստակը կը ցատկէ, ոստիկաններու առաջին շարժումին Փիթու հրաշալի ոստում մը ըրաւ և ինքզինքը ցանկին միւս կողմը գտաւ։

Ոստիկանները աղաղակ մը արձակեցին և ոստիկանապետը երեւցաւ, որ թեւին տակ արկղիկ մը ունէր։ Ոստիկանապետը խօսքով ժամանակ չկորսնցուց և սկսաւ Փիթուի ետեւէն վազել։ Երկու ոստիկանները անոր օրինակին հետեւեցան։ Բայց կարող չէին երկուքն ալ այդ բարձրութիւն ունեցող ցանկի մը վրայէն ցատկելու, Փիթուի պէս, ուստի ստիպուեցան ցանկին չրջանը ընել։

Բայց երբ ցանկին անկիւնը հասան, նշմարեցին Փիթուն որ հինգ հարիւր քայլ անդին էր դաշտին մէջ և ուղղակի դէպի անտառ կը վազէր, ուրկէ հազիւ քառորդ մղոն հեռու էր և ուր կրնար հասնիլ քանի մը վայրկեանէն։

Այդ միջոցին Փիթու դարձաւ և տեսնելով ոստիկանները որ իր ետեւէն կը վազէին, արագութիւնը կրկնապատկեց և չուտով անյայտ եղաւ անտառին սահմանածայրին մէջ։

Փիթու տակաւին այսպէս քառորդ մը վազեց, երկու ժամ ալ պիտի վազէր եթէ պէտք ըլլար. եղջերուի չնչառութիւնը ունէր, ինչպէս անոր արագութիւնը։

Բայց քառորդէ մը ետք, բնազդմամբ դատելով որ վտանգէն ազատած էր, կեցաւ, շունչ առաւ, մտիկ ըրաւ, և վստահ ըլլալով որ առանձին էր.

—Անհաւատալի բան է, ըսաւ, որ երեք օրուան մէջ այսքա՜ն դէպքեր պատահին։

Եւ փոխն ի փոխ նայելով երկու ոսկիներուն և դանակին։

—Ո՛հ, ըսաւ, կ'ուզէի ժամանակ ունենալ ոսկիս մանրելու և երկու սու տալու Օրիորդ Բոթէյրինի, քանզի կը վախնամ որ այս դանակը մեր բարեկամութիւնը կտրէ։ Փոյթ չէ, աւելցուց, քանի որ ըսաւ ինձ թէ այսօր Բարիզ երթամ, երթա՛նք։

Եւ Փիթու Բարիզի ճամբան բռնեց։

Ը.

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ ՍԵՒ ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐԸ ԱԳԱՐԱԿ ՄՏԱՆ

Այժմ վերադառնանք ագարակ և պատմենք այն տեսարանը որուն լուծումը եղաւ Փիթուի մեկնումը։

Առաւօտեան ժամը 6ին մօտերը, Բարիզի ոստիկանութեան գործակալ մը, երկու ոստիկաններու ընկերակցութեամբ, Վիլլեր Քօթրէ եկած և ոստիկանապետին ներկայանալով ագարակապան Պիյօյի բնակարանը հարցուցած էր։

Ագարակէն հինգ հարիւր քայլ հեռու, ոստիկանապետը մշակ մը նշմարած էր որ դաշտին մէջ կ'աշխատէր։ Իրեն մօտենալով հարցուցած էր թէ պարոն Պիյօն իր տո՞ւնն էր։ Մշակը պատասխանած էր որ պարոն Պիյօ երեք ժամը իննէն առաջ տունը չէր վերադառնար։ Բայց նոյն վայրկեանին, մշակը դիպուածով աչքը վեր վերցուց և մատով ցոյց տալով ձիաւոր մը որ, քառորդ մղոն հեռու, հովիւի մը հետ կը խօսէր։

—Ճիշդ անո՛ր ձիաւորը։

—Պարոն Պիյօ՞ն։

—Այո՛։

—Այս ձիաւո՞րը։

(Շարունակելի)